

บทที่ 4

ความสัมพันธ์ด้านต่างระหว่างประเทศไทยกับประเทศอินเดีย
พ.ศ. 2493-2529

เมื่อพิจารณาความขัดแย้งทางอุดมการณ์ทางการเมืองของประเทศไทยและประเทศอินเดีย อันนำมาซึ่งความแตกต่างในการดำเนินนโยบายต่างประเทศ ซึ่งส่งผลต่อจุดยืนของประเทศทั้งสอง เห็นได้จากความเห็นและการตัดสินใจในเหตุการณ์ต่างๆ ที่แตกต่างกันดังที่กล่าวไปแล้วในบทที่ 3

ในบทนี้จะกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศอินเดียในด้านต่าง ๆ ดังนี้คือ

1. ด้านการเมืองและการทูต
2. ด้านเศรษฐกิจ
3. ด้านสังคมและวัฒนธรรม

ในการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศอินเดีย สิ่งหนึ่งซึ่งถือเป็นหลักสำหรับการพิจารณาก็คือ ต้องระลึกไว้เสมอว่า ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นนี้ส่วนหนึ่ง เป็นผลมาจากปัจจัยที่เกิดขึ้นในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ หรืออาจกล่าวได้ว่าสภาพแวดล้อมในเวทีการเมืองระหว่างประเทศมีส่วนส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศอินเดียอยู่ในระดับที่ตื้นหรือเกิดความขัดแย้งกัน จากการศึกษาพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองนี้ไม่ได้หยุดนิ่ง โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลง แม้จะมีความขัดแย้งกันบ้างในด้านความคิดทางการเมือง แต่ในด้านเศรษฐกิจและสังคมก็ยังดำเนินต่อไปได้ โดยเฉพาะในด้านการเมือง จะพบว่าประเทศไทยพยายามรักษาสัมพันธอันดีกับประเทศอินเดียเอาไว้ ถึงแม้จะยินยอมอยู่คนละข้างในเวทีการเมืองโลกหลายว เรื่องก็ตาม

1. ด้านการเมืองและการทูต

1.1 ความสัมพันธ์ด้านการเมือง

ความสัมพันธ์ด้านการเมืองระหว่างประเทศไทยกับประเทศอินเดียในระดับรัฐบาลต่อรัฐบาลนั้น กล่าวได้ว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไม่แนบแน่นเท่าใดนัก ทั้งนี้เพราะต่างมีจุดยืนที่ต่างกันในด้านอุดมการณ์ทางการเมือง ถึงแม้ว่าจะไม่เคยพบว่าเป็นประเทศไทยกับประเทศอินเดียมีความขัดแย้งกันอย่างหนักและโดยตรงก็ตาม แต่จาก

เหตุการณ์แวดล้อมต่างๆที่เกิดขึ้นในเวทีการเมืองระหว่างประเทศที่ทั้งสองประเทศมีส่วนเข้าสัมพันธ์ด้วยแสดงให้เห็นว่า ทั้งสองประเทศต่างมีจุดยืนของตนเอง และประกาศอย่างชัดแจ้งว่าจุดยืนของคนไม่ว่าจะ เป็น ปัญหาสงครามเวียดนาม ปัญหาแกมบูซา และปัญหาภายในของประเทศอินเดียเอง ล้วนมีผลต่อความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างทั้งสองประเทศนี้ทั้งสิ้น

ปัญหาทางการเมืองที่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทย และประเทศอินเดีย

1. ปัญหาสงครามเวียดนาม

ตั้งแต่ที่กล่าวไว้ในบทข้างต้นแล้วว่าอินเดียได้ดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการควบคุมการสงบศึกในเวียดนาม (International Commission for Supervision and Control, ICC) และพยายามดำเนินการทุกวิถีทางที่จะจัดการกับปัญหาในเวียดนามอย่างสันติวิธี การกระทำของอินเดียนั้นแสดงออกอย่างเด่นชัดว่า อยู่คนละข้างกับสหรัฐอเมริกาและพันธมิตรซึ่งรวมถึงประเทศไทยด้วย ในการร่วมกันตั้งสมาคมซีจีซีขึ้นมาเพื่อต่อต้านการขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์ โดยเฉพาะอนุญาตให้สหรัฐอเมริกาใช้ฐานทัพในการส่งทหารไปรบในเวียดนาม ประเทศอินเดียและประเทศไทยจึงอยู่คนละฝ่ายกันอย่างเห็นได้ชัด

อย่างไรก็ตามกรณีที่แสดงว่าประเทศไทยและประเทศอินเดียมีความคิดอยู่คนละข้างกันเคยเกิดขึ้นมาแล้วในกรณีสงครามเกาหลี แต่ก็ยังไม่มีผลกระทบอย่างรุนแรงเช่นในครั้ง นี้ จดหมายจากหลวงภทราวาท เอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงนิวเดลี ซึ่งมีถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เมื่อวันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2497 เรื่องนายกรัฐมนตรียินดีเสนอโครงการเพื่อสันติภาพในอินโดจีน เป็นหนึ่งในความเห็นของฝ่ายบริหารของประเทศไทยที่มีต่อความคิดของผู้นำประเทศอินเดียเกี่ยวกับสงครามเวียดนาม

...แทบทุกคนไม่เชื่อว่าข้อเสนอของนายกรัฐมนตรียินดี จะมีผลหรือเปลี่ยนแปลงเหตุการณ์ในที่ประชุมเมืองเจนีวาได้ประการใดเลย เพราะถ้าพูดถึงเรื่องการเสนอขอให้มีการหยุดรบแล้ว ข้อเสนอของนายกรัฐมนตรียินดีไม่เข้า เป็นของใหม่ เพราะแท้จริงรัฐบาลฝรั่งเศสได้เคยเสนอเงื่อนไขสำหรับการหยุดรบไว้ครั้งหนึ่งแล้วไม่กี่เดือนมานี้ ซึ่งทางฝ่ายเวียดนาม

ไม่ยอมพิจารณา แต่เงื่อนไขต่างวสาหรับการหยุดรบซึ่งนายกรัฐมนตรอินเดียนเสนอคราวนี้ เมื่อพิจารณาดูโดยละเอียดแล้ว คราวนี้ก็อดจะมองเห็นไม่ได้ว่า ถ้าทั้งสองฝ่ายยอมรับเงื่อนไขนี้แล้ว ฝ่ายเวียดนามหรืออีกฝ่ายหนึ่งฝ่ายคอมมิวนิสต์ เป็นฝ่ายได้เปรียบอย่างไม่ต้องสงสัย....

กระผมรู้สึกว่าการที่นายกรัฐมนตรอินเดียนเสนอขึ้น คราวนี้อาจจะเนื่องด้วยรัฐบาลอินเดียนรู้สึกว่าเรื่องราวต่างวที่เกี่ยวกับเอเชียแล้ว ชาวเอเชียควรจะต้งมีเสียงแสดงความคิดเห็นให้ลกทราบ และผู้ที่จะเป็นปากเสียงของชาวเอเชีย นั้น ความความคิดเห็นของนายกรัฐมนตรอินเดียน ก็คือรัฐบาลอินเดียนนั่นเอง... (หลักฐานยังไม่ค้คติมพ์)

จากหนังสือคติมพ์หลักเมือง ฉบับประจำวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2509 กล่าวถึงคำให้สัมภาษณ์ของนายชาگیر ฮุสเซน รองประธานาธิบดีอินเดียนที่เดินทางมาเยือนประเทศไทย เกี่ยวกับสงครามเวียดนามและความขัดแย้งทางการเมืองในครั้งนีไว้ว่า " สัมพันธภาพทางการเมืองและการทหารนั้นไม่ค่อยจะแน่นอนและยังยิบ ส่วนความสัมพันธ์ทางการค้า และวัฒนธรรมนั้น แน่แน่นอนและยังยิบมากกว่า" (กจช.ก/บ7/ 2509 /บ 2.9)

และจากหนังสือคติมพ์บางกอกโพสต์ ฉบับวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ.2509 ก็ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างทั้งสองประเทศ ในโอกาสที่รองประธานาธิบดีชาگیر ฮุสเซน มาเยือนประเทศไทยเอาไว้ว่า

... ถึงแม้ว่าประเทศไทยและประเทศอินเดียนจะมีความเห็นแตกต่างกัน ในด้านการเมืองระหว่างประเทศ แต่ทั้งสองประเทศก็มีจุดหมายร่วมกันในการก่อให้เกิดสันติภาพขึ้นในลก และก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างกัน...

(กจช.ก/บ7/2509/บ.2.9)

ในเรื่องของการก่อตั้งองค์การซีซีเอ็น อินเดียนไม่เห็นด้วยเป็นอย่างยิ่ง และคิดว่าองค์การนี้ตั้งขึ้นมาเพื่อต่อต้านการทงานของอินเดียน ยาวหระลาล เนห์รู เคยกล่าวเอาไว้ว่า " องค์การนี้ทำได้เพียงสร้างความกคคันในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เท่านั้น ไม่อาจแก้ไขปัญหาควาได้ " (Nehru 1961: 88-89)

เหตุผลอีกประการหนึ่งที่หาที่อินเดียนไม่พอใจในการก่อตั้งองค์การซีจีทีก็คือการที่ปากีสถานเข้าร่วมเป็นสมาชิกด้วย เพราะขอมหมายถึงว่าความสัมพันธ์ระหว่างปากีสถานกับประเทศสมาชิกขอมจะมีมากกว่าอินเดียน อินเดียนเกรงว่าปากีสถานจะอาศัยความช่วยเหลือจากองค์การซีจีทีมารบกับอินเดียน ในความเป็นจริงปากีสถานได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุนทางการทหารและการเมืองจากประเทศในกลุ่มองค์การซีจีทีรวมทั้งประเทศไทยด้วย ประเทศไทยเคยสนับสนุนปากีสถานในกรณีขัดแย้งกับอินเดียนในการประชุมนานาชาติด้วยหลายครั้ง ซึ่งยังความไม่พอใจแก่อินเดียนอย่างยิ่ง (Jha 1979: 135)

ปัญหาจากสงครามเวียดนามนี้ได้ขยายตัวออกไปอย่างเงิบขา นับได้ว่า เป็นกระแสความไม่พอใจระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลอินเดียน เพราะฝ่ายอินเดียนพยายามหลายครั้งที่จะให้สหรัฐอเมริกายุติการทิ้งระเบิด และการรบในเวียดนาม อดิคมไม่เคยกล่าวถึงผลลัพท์ต่อไปว่า จะให้ทหารเวียดนามเหนือถอนออกไปจากดินแดนของเวียดนามใต้หรือไม่ เท่ากับว่าการร้องขอของอินเดียนเป็นการเข้าข้างฝ่ายเวียดนามเหนืออย่างไม่ต้องสงสัย

เหตุผลอีกประการหนึ่งที่หาที่ผู้ผู้นำของประเทศไทยไม่เชื่อถือเป็นนโยบายไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดของอินเดียน และไม่เชื่อว่า "สันติวิธี" จะสามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในสงครามเวียดนามได้ เนื่องมาจากความห้ำหั่นของอินเดียนต่อสาธารณรัฐประชาชนจีน หังว่าที่อินเดียนแสดงความเป็นมิตรกับจีนอย่างจำกัด รวมทั้งให้ความช่วยเหลือด้านปฏิบัติการ เพื่อสนับสนุนความคิดเรื่องการอยู่ร่วมกันโดยสันติของอินเดียน แต่นโยบายดังกล่าวกลับไม่สามารถใช้ให้เกิดผลได้จริงในทางปฏิบัติ

คงจะเห็นได้จากกรณีที่อินเดียนถูกจู่กรานโดยสาธารณรัฐประชาชนจีน และต้องพ่ายแพ้อย่างไม่มีการต่อสู้อัน พ.ศ. 2505 ดังที่เค็กกล่าวไปแล้วนั้น นายถนัด คอมันตร์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของไทย ผู้ซึ่งมีบทบาทอย่างมากในเรื่องสงครามเวียดนามได้เคยกล่าวถึงเรื่องนี้เอาไว้ในสุนทรพจน์ ที่แสดง ณ สมาคมวัฒนธรรมไทย - ญี่ปุ่น กรุงโตเกียว เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512 เรื่อง " เอเชียอาคเนย์ในปี 1969 และหลังจากนั้น " (Southeast Asia in 1969 and Beyond) เอาไว้คอนหนึ่งโดยพาดพิงไปถึงประเทศอินเดียนว่า

...บางประเทศในเอเชียถึงกับได้พยายามเป็นมิตรกับรัฐบาลคอมมิวนิสต์เอเชีย และคบกับพวกคอมมิวนิสต์ในเอเชีย และคบกับพวกคอมมิวนิสต์ ด้วยใจกว้างขวาง

ผลลัพธ์อันน่าเศร้าใจที่เกิดขึ้นก็คือ ประเทศพวกที่มิได้
เตรียมป้องกันตนเองจากการโจมตีของคอมมิวนิสต์
และครั้นแล้วก็ถูกโจมตีทางตรงหรือทางอ้อมประเทศแล้ว
ประเทศเล่า... (กรมองศ์การระหว่างประเทศ 1969: 38)

การพ่ายแพ้ของอินเดียครั้งนี้น่าทึ่งน่าพิศวงเห็นอย่างชัดเจนว่า
นโยบายไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด และนโยบายอยู่ร่วมกันโดยสันตินั้นมีอำนาจมาใช้ให้เกิดผล
และไม่อาจจะยึดถือได้ ๖๗๖ ๓๓๓ คอมนันท์ ได้กล่าวไว้ในคำบรรยายเรื่อง
" นโยบายการต่างประเทศและการทูต " ในการศึกษาและฝึกอบรมข้าราชการ
กระทรวงการต่างประเทศ เมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน พ.ศ. 2511 โดยยกตัวอย่าง
ประเทศอินเดียขึ้นมาว่า

... สิ่งแรกที่เราต้องพิจารณาอีกก็คือว่า ประเทศที่เขาใช้
นโยบายนั้นได้ผลตอบแทนอย่างไรบ้าง เกิดประโยชน์อะไร
แก่เขาบ้าง สิ่งที่เราสามารถจะเห็นได้ก็คือว่า ประเทศที่ใช้
นโยบายไม่เกี่ยวข้องกับนั้น จะเป็นอินเดียก็ตาม อินโดนีเซีย สิงคโปร์
หรือแม้แต่กัมพูชา ก็ตาม ได้รับผลซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ตรงกันข้าม
กับที่เขาต้องการ หรือตรงกันข้ามกับที่เขาคาดหมายไว้ ยกตัวอย่าง
เช่นอินเดีย ใช้นโยบายเป็นกลาง หรือนโยบายไม่เกี่ยวข้องกับ
ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดของโลก ซึ่งแบ่งออกเป็นสองค่ายในขณะนี้ คือ
ค่ายคอมมิวนิสต์ หรือ รัสเซีย กับค่ายที่เรียกว่าโลกเสรี
อินเดียไม่พยายามจะเข้ากับฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด หรืออย่างน้อยเขา
ก็กล่าวไว้เช่นนั้น และโดยเฉพาะเขาพยายามที่จะเอาออก
เอาใจประเทศสำคัญประเทศหนึ่งในภูมิภาคนี้ คือประเทศ
จีนคอมมิวนิสต์ ...

อย่างไรก็ดี การที่ฝ่ายอินเดียพยายามตั้งตนเป็นกลาง...
และพยายามที่จะเอาออกเอาใจจีนแดงซึ่งเป็นประเทศคอมมิวนิสต์
ประเทศหนึ่ง ผลก็คือว่า เมื่อไม่นานมานี้ประมาณสามปีเศษมานี้ อินเดีย
ถูกจีนสังหารเข้าโจมตีทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือ... นี้ก็คือผล
ของการใช้นโยบายเป็นกลางที่เราเห็น... จนเกือบจะกล่าวได้ว่า
หลังจากที่อินเดียถูกจีนคอมมิวนิสต์โจมตีทางทหารแล้ว
ในการประชุมสำคัญระหว่างประเทศ ฐานะของอินเดียในสายตาของ
ประเทศอื่นว่าได้ตกต่ำลงไปเป็นอันมาก... (๓๓๓ คอมนันท์ 2511 : 2-3)

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าตลอดระยะเวลาสงครามเวียดนาม ประเทศไทย ซึ่งในขณะนั้นเข้าช้รบชายฝั่งสหรัฐอเมริกา ยินยอมอยู่ข้างเดียวกับสหรัฐอเมริกา ด้วยความเกรงกลัวภัยคุกคามจากสหประชาชาติ และประเทศอินเดียนซึ่งได้รับเลือกให้เป็นประธานคณะกรรมาธิการ ICC ภัยพยายามนำหลักการอยู่ร่วมกัน โดยสันติมาใช้แก้ปัญหา ไม่เห็นว่สงครามจะเป็นเครื่องแก้ปัญหาใด ๆ รวมทั้งไม่เห็นด้วยกับการจัดตั้งองค์กรซึ่งร่วมมือกันทางทหารคือองค์การซีโต้ว่าจะแก้ปัญหาสงครามเวียดนามได้ ทั้งสองประเทศนี้ต่างยืนอยู่บนความคิดที่เป็นเส้นขนานกัน ถึงแม้ว่าทั้งสองประเทศจะมีจุดยืนเดียวกันคือต้องการสันติภาพในเอเชียเช่นกันก็ตาม การกระทำของอินเดียนหลายว่ประการในสงครามครั้งนี้ทำให้ผู้นำประเทศไทยไม่อาจยอมรับได้ ในขณะที่เกี่ยวกับการกระทำของไทยที่นำสหรัฐอเมริกาใช้ฐานทัพที่ การเป็นมิตรกับปากีสถานก็ และแม้แต่คอนบลาขสงครามเวียดนามเมื่อประเทศไทยเปิดความสัมพันธ์ทางการทูตกับสาธารณรัฐประชาชนจีนก็ตาม เป็นสิ่งที่อินเดียนต้องจับตามอง และไม่พอใจ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าตลอดระยะเวลาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศอินเดียนจะอยู่ในภาวะที่ไม่ดี ดังจะเห็นได้จากความสัมพันธ์ในด้านอื่นว่

อย่างไรก็ดีกรณีของสงครามเวียดนามก็ เป็นกรณีหนึ่งที่ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศอินเดียนเวลานั้นไม่แนบแน่นเท่าที่ควรจะเป็น

2. ปัญหาแกมพูชา

การที่อินเดียนเข้าให้การรับรองการปกครองระบอบเฮงสมรินในแกมพูชา ตั้งแต่สมัยที่นางอินทรา คานธี เป็นนายกรัฐมนตรีนั้น แสดงให้เห็นถึงทัศนคติที่แตกต่างกันระหว่างผู้นำของประเทศไทยและประเทศอินเดียน เนื่องจากฝ่ายอินเดียนพิจารณาว่า การปกครองระบอบเฮงสมริน ที่สถาปนาขึ้นใหม่นั้น เป็นการปกครองที่นำให้ประชาชนชาวแกมพูชาอยู่ดีมีสุขขึ้นกว่าสมัยรัฐบาลพลพรรค ดังนั้นสิ่งที่อินเดียนพิจารณารับรองรัฐบาลนั้นไม่ได้อยู่ที่ตัวบุคคลที่มาเป็นนายกรัฐมนตรี แต่พิจารณาจากความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในเวลานั้น

ทางด้านนายราชีฟ คานธี นายกรัฐมนตรีอินเดียนเมื่อครั้งมาเยือนประเทศไทยในพ.ศ. 2529 ได้กล่าวถึงปัญหาแกมพูชาเอาไว้ว่

...ชาวแกมพูชามีสิทธิ์ในทางที่จะเลือกอนาคตตนเองมากกว่าที่จะให้ต่างประเทศเข้าไปยุ่งเกี่ยว อินเดียนสนับสนุนให้มีการเจรจา

เพื่อให้มีการถอยทหารออกจากกัมพูชา และมีการประกันเอกราชอธิปไตย และบูรณภาพของประเทศไทย... (กจช. ข3/20 ตุลาคม 2529)

ส่วนรัฐบาลไทยไม่ทำการรับรองรัฐบาลเฮงสัมริน และประเทศไทย รวมทั้งประเทศอาเซียนทั้งหลายก็พยายามชักชวนประเทศต่างๆไม่ให้รับรองรัฐบาลเฮงสัมรินด้วย ทั้งนี้เนื่องจากรัฐบาลไทยพิจารณาว่า เฮงสัมรินเป็นเพียงหุ่นเชิดของเวียดนามเท่านั้น ดังนั้นการรับรองรัฐบาลเฮงสัมรินจึงเท่ากับการยอมรับการเข้าครอบครองของเวียดนามในกัมพูชา

เห็นได้ว่าเนื่องจากการมองภาพคนละด้าน ทำให้เกิดความไม่เข้าใจกัน อย่างไรก็ดี สิ่งหนึ่งที่ทั้งรัฐบาลไทยและรัฐบาลอินเดียนั้นมีจุดยืนร่วมกันก็คือ ต้องการความสงบในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และไม่ยอมรับการเข้าแทรกแซงกัมพูชาของเวียดนาม ภัยเรียกร้องให้เวียดนามถอนทหารออกจากกัมพูชา

อย่างไรก็ดี เนื่องจากปัญหาที่กัมพูชาเป็นปัญหาที่ได้รับความสนใจจากประเทศต่างๆทั่วโลก และมีการร่วมมือกันช่วยแก้ปัญหานี้ ทำให้ปัญหาที่กัมพูชาคลี่คลายไปในทางที่ดี ทหารเวียดนามก็ยอมถอนออกจากกัมพูชาแล้ว ยังผลให้ฝ่ายอินเดียนั้นกับประเทศไทยสามารถรับความเข้าใจกันในปัญหานี้ได้ดีขึ้น

เมื่อครั้งที่นายราจีฟ คานธีมาเยือนประเทศไทยก็ได้ตระหนักถึงความสำคัญ และบทบาทของประเทศไทยในปัญหานี้ ภัยพยายามชี้แจงให้ประเทศไทยทราบถึงเหตุผลที่อินเดียนั้นให้การรับรองรัฐบาลเฮงสัมริน และไม่คัดค้านหากจะมีการตั้งรัฐบาลเขมรสามฝ่าย เว้นเพียงปัญหาเดียวเท่านั้นที่นายราจีฟ คานธียังไม่เห็นด้วยคือ การที่นายพลพลกได้ร่วมรัฐบาลเขมรสามฝายนั่นด้วย

... อินเดียนั้นจะให้การรับรองรัฐบาลกัมพูชาภายใต้การนำของ เจ้านครคัมสิหนู เพราะข้าพเจ้าถือว่าถ้าสหประชาชาติให้การรับรองรัฐบาลใด ก็ว่ารัฐบาลนั้นเป็นรัฐบาลที่ถูกต้อง อย่างไรก็ตาม ข้าพเจ้าไม่เห็นด้วยกับการกระทำที่โหดเหี้ยมของนายพลพลกซึ่งร่วมอยู่ในรัฐบาลผสมสามฝายนั้น... (กจช. ขก/20 ตุลาคม 2529)

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าในเรื่องเกี่ยวกับสงครามในภูมิภาค ทั้งสงครามเวียดนามและสงครามกัมพูชาได้คลี่คลายไปในทางที่ดีขึ้นแล้ว เนื่องจากสงครามเวียดนามเป็นสงครามที่จบสิ้นลงไปด้วยทางออกที่สหรัฐอเมริกาเลือกเอง เวียดนามปกครองประเทศโดยระบอบคอมมิวนิสต์ และไม่ถูกแทรกแซงจากสหรัฐอเมริกา ดังที่เคยปรากฏ เพราะสหรัฐอเมริกาหันไปให้ความสนใจกับประเทศในภูมิภาคนี้เกี่ยวกับคน กับทั้งยังมีสาธารณรัฐประชาชนจีนคอยถ่วงดุลอำนาจด้านนี้อยู่

ประเทศไทยก็หันไปมุ่ง เรื่องการค้าและการ เปิดสัมพันธ์ไมตรีกับสาธารณรัฐ ประชาชนจีนตามอย่างสหรัฐอเมริกา และด้วยการมองการณ์ไกลของผู้นำไทย ฝ่ายอินเดียเองมีปัญหภายในประเทศที่จะต้องจัดการมากมาย การหยุดสงคราม เวียดนามจึง เท่ากับ เป็นการหยุดปัญหาห้วงบวงระหว่างประเทศไทยกับประเทศ อินเดียด้วยเช่นกัน

ส่วนปัญหาที่มพูชานั้น คงที่ได้กล่าวแล้วว่ากำลังคลี่คลายไปในทาง ที่ดีขึ้นเรื่อยๆ ประชาชนชาวที่มพูชาเป็นผู้มีโชคเลือกการปกครองด้วยตนเอง เวียดนามที่เคยได้รับการช่วยเหลือจากสหภาพโซเวียตในการโจมตีและรุกราน ที่มพูชาก็ไม่ได้รับความช่วยเหลืออีกต่อไป สหภาพโซเวียตกำลังมีปัญหภายใน ประเทศ และแนวโน้มของสงครามเย็นกำลังหมดไป ไม่จำเป็นที่สหภาพโซเวียต จะทุ่มเงินให้เวียดนามมาทำสงครามในดินแดนแถบนี้ ประกอบกับวิถีเศรษฐกิจของ ทั่วโลกกำลัง เพิ่มความสำคัญมากขึ้นเรื่อยๆ ประเทศที่มีความเป็นอยู่ดี มีเศรษฐกิจ ติงกลายเป็นเงื่อนไขสำคัญในการต่อรองทางการ เมืองแทนที่กำลังทางทหารดังที่ เคยเป็น ประเทศต่างๆในโลกหันมาร่วมมือทาง เศรษฐกิจในภูมิภาคกันมากยิ่งขึ้น เช่น ก่อตั้ง เป็นสมาคม และตลาดร่วมต่างๆ เพื่ออาศัยความเป็นปีกแผ่นทาง เศรษฐกิจไปต่อรองกับประเทศอื่นๆ

ดังนั้นจะ เห็นได้ว่าการ เปลี่ยนแปลงทางการ เมืองในภูมิภาค และใน ระดับโลก ยังผลให้ความสัมพันธ์ทางการ เมืองของประเทศไทยและประเทศ อินเดียที่เคยมีปัญหาทางการ เมืองต่อกัน คลี่คลายไปได้ในทางที่ดีขึ้นด้วย

อย่างไรก็ดียังมีปัญหาทางการ เมืองภายในของอินเดียอีก 2 ปัญหาที่มีผล กระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองคือ ปัญหาวิกฤตการณ์แควันกัว และปัญหาชาวซิกข์หัวรุนแรงในประเทศไทย จะได้กล่าวถึงดังนี้

3. ปัญหาวิกฤตการณ์แควันกัว

แควันกัวนั้นอยู่ในอาณาเขตของประเทศอินเดีย แต่เป็นอาณานิคมของ บริติชเกส ตั้งแต่กลางพุทธศตวรรษที่ 21 บริติชบริติชเกสยังไม่ได้มอบเอกราชให้ ภายหลังจากที่อินเดียได้เอกราชจากประเทศอังกฤษอย่างสมบูรณ์แล้ว กระแส ความคิดชาตินิยมมีอยู่ทั่วไปในประเทศอินเดีย และแพร่เข้าไปในแควันกัวด้วย เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ของแควันนี้ เป็นชาวฮินดู และมีความพยายามเรียกร้อง เอกราชจากบริติชเกสอยู่หลายครั้ง แต่ไม่เป็นผล ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2498 ชาวอินเดียคัดลีนใจช่วยชาวกัวในการต่อสู้กับบริติชเกสเพื่อเรียกร้องเอกราช ในที่สุดก็ได้มีการส่งทหารและประชาชนอินเดียบุกเข้าไปยังแควันกัว โดยอ้างว่าเพื่อ ปลดปล่อยกัวให้เป็นอิสระ

การกระทำของอินเดียในวิกฤตการณ์แค้วนกัวยังความประหลาดใจและตกใจให้แก่ประเทศต่าง ๆ โดยทั่วไป เพราะอินเดียได้ประกาศอย่างจริงจังว่าใช้หลักการอยู่ร่วมกันโดยสันติ แต่อินเดียกลับเป็นฝ่ายบุกเข้าโจมตีฐานแค้วนกัว พฤติกรรมของอินเดียขัดกับหลักการที่อินเดียประกาศอย่างเห็นได้ชัด

าพณา ฅณัค คอมนัคร กัล่าวถึงกรณันี้ว่า

... เรื่องนี้เป็นเรื่องที่ทำให้อุสภประหลาดใจที่เห็นอินเดียบุก 'เข้าโจมตีปลดปล่อยกัวให้เป็นอิสระ แต่ในตอนที่เงินสำหรับแดนอินเดียทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือและมณฑลลาคันนั้น ไม่เห็นอินเดียตอบโต้แต่อย่างใด ถ้าหากเรื่องการรุกรานเป็นเรื่องถูกต้องกว่าการเจรจาเช่นนี้ อีกหน่อยคงเกิดเหตุการณ์ทำนองเดียวกันนี้ที่ฉวักฉี ฮองกงและมาเก๊า ไซหรืออาม ... (Jha 1979 : 136)

อย่างไรก็ดี แม้เรื่องนี้จะทำให้ประเทศไทยไม่เข้าใจถึงพฤติกรรมของอินเดียนัก แต่ก็ยังไม่มีความขัดแย้งที่ใหญ่อุตตามมา แต่ผลที่อินเดียกระทำลงไป ในกรณีแค้วนกัว และกรณีที่ไม่ตอบโต้สาธารณรัฐประชาชนจีนเมื่อถูกส่งล่าคนแดนทำให้อุสภของประเทศไทยไม่เข้าใจในจุดยืนและไม่เชื่อถือในพฤติกรรมของอินเดีย

4. ปัญหาชาวซิกข์หัวรุนแรงของอินเดีย

ปัญหาทางการเมืองภายในของอินเดียที่กระทบต่อความสัมพันธ์กับประเทศไทยโดยตรงปัญหาหนึ่งก็คือ ภารัฐปัญจาบ

รัฐปัญจาบเป็นรัฐที่มีชาวซิกข์อาศัยอยู่มาก และได้ดำเนินการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องอิสรภาพจากประเทศอินเดีย โดยกลุ่มผู้นำการเคลื่อนไหวนี้เป็นชาวซิกข์หัวรุนแรงในส่วนที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทยนั้น เนื่องจากในวันที่ 9 สิงหาคม พ.ศ. 2528 สถานเอกอัครราชทูตอินเดียได้แจ้งแก่ประเทศไทยว่าจะมีชาวซิกข์หัวรุนแรง 3 คนถือสัญชาติอเมริกันเดินทางเข้ามาในกรุงเทพฯ แต่ไม่ทราบกำหนดเวลาแน่นอน

ชาวซิกข์ทั้ง 3 คนนี้เดินทางเข้ามาโดยมีวัตถุประสงค์สำนักงานสาขาขององค์การชาวซิกข์แห่งโลก (World Sikh Organization (WSO)) ขึ้นในประเทศไทย รัฐบาลอินเดียจึงขอให้ประเทศไทยจัดการยับยั้งการจัดตั้งองค์การดังกล่าว

และในช่วงสัปดาห์แรกของเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2528 นั้น เป็นวาระครบรอบ 1 ปีที่รัฐบาลอินเดียส่งทหารเข้ายึดครองวิหารทองคำของชาวซิกข์ในรัฐปัญจาบ สถานเอกอัครราชทูตอินเดียประจำประเทศไทยเกรงว่าจะเกิดเหตุก่อ

การร้าย จึงขอให้ประเทศไทยจัดมาตรการรักษาความปลอดภัยให้เป็นกรณีพิเศษ แต่ก็ไม่ปรากฏเหตุการณ์ที่หวุ่นวิตกกังวลแต่อย่างใด

ในเรื่องปัญหาชาวซิกซ์หัวรุนแรงที่จะเดินทางเข้ามาในประเทศไทย และฝ่ายอินเดียประสงค์ให้รัฐบาลไทยยับยั้งการจัดตั้งกลุ่ม หรือสมาคมชาวซิกซ์ขึ้นในประเทศไทยนั้น รัฐบาลมีความเห็นว่า "...มีลักษณะเป็นการแทรกแซงกิจการภายในของไทย และเป็นการดึงเอาประเทศไทยเข้าเกี่ยวข้องกับปัญหาความขัดแย้งภายในของอินเดีย" (สดงานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงนิวเดลี 2532 : 39)

อย่างไรก็ดี ประเทศไทยก็มีมาตรการต่อต้านการก่อการร้ายระหว่างประเทศอยู่แล้ว และเพื่อประสานสัมพันธ์ไมตรีอันดีระหว่างประเทศไทยกับประเทศอินเดีย รัฐบาลไทยจึงมีนโยบายให้ความร่วมมือตามคำขอร้องขอของอินเดียที่จะมิให้ชาวซิกซ์หัวรุนแรงเดินทางเข้าประเทศไทย ซึ่งทำให้อินเดียพึงพอใจต่อท่าทีของไทยในปัญหา (สดงานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงนิวเดลี 2532 : 40)

อันที่จริงปัญหาชาวซิกซ์หัวรุนแรงนี้เป็นปัญหาภายในของอินเดียเอง ซึ่งอินเดียต้องหากการแก้ไข แต่อินเดียก็แก้ไขไม่ได้ จนกระทั่งต้องขอความร่วมมือมายังประเทศไทยหลายครั้ง ในความเห็นของไทยนั้น ชาวอินเดียที่อยู่ในประเทศไทยมีจำนวนถึง 60,000 คน ในจำนวนนี้เป็นชาวซิกซ์ถึง 15,000 คน (เรื่องเดียวกัน : 39) การที่รัฐบาลไทยจะเข้าไปแทรกแซงการสังสรรค์รวมกลุ่มของชาวอินเดียทุกครั้งย่อมเป็นไปไม่ได้ และชาวอินเดียที่อยู่ในประเทศไทยเหล่านี้ก็ไม่เคยก่อเหตุไม่สงบขึ้นมาเลย แต่ถ้าหากรัฐบาลไทยไม่ปฏิบัติตามคำขอของอินเดียก็อาจจะก่อให้เกิดการกระทบกระเทือนต่อความสัมพันธ์ทางการเมืองต่อกันได้ ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องดำเนินการตามคำขอของรัฐบาลอินเดีย

จะเห็นได้ว่า ความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างประเทศไทยกับประเทศอินเดียนั้น มีลักษณะขึ้นลงวู่วาม ขึ้นอยู่กับเหตุการณ์และสภาวะแวดล้อมในวงการเมืองระหว่างประเทศเป็นสำคัญ อย่างไรก็ดี ประเทศไทยและประเทศอินเดียต่างก็มีแนวนโยบายเป็นมิตรกับนานาประเทศ จึงพยายามรักษาสัมพันธภาพระหว่างกันเอาไว้ สำหรับประเทศไทย ประเทศอินเดียเป็นประเทศใหญ่ เป็นมหาอำนาจทางอาวุธนิวเคลียร์ และเป็นผู้นำของประชาคมโลกฝ่ายใดที่มีความสำคัญประเทศหนึ่งของโลก ดังนั้นเหตุการณ์ใดที่จะรักษาสัมพันธไมตรีอันดีต่อกันไว้ได้ รัฐบาลไทยจำเป็นต้องอ่อนน้อมบ้าง ทั้งนี้ต้องไม่กระทบกระเทือนต่อศักดิ์ศรีและเกียรติภูมิของประเทศ

เหตุผลอีกประการหนึ่งคือการที่ประเทศทั้งสองมีความสัมพันธ์ทางการค้าต่อกัน ทำให้จำเป็นต้องกระชับความสัมพันธ์ในระดับรัฐบาลต่อรัฐบาลเอาไว้ให้ดี

ทั้งนี้ เพราะประเทศอินเดียนั้นรัฐบาลเป็นผู้ดำเนินการค้ารายใหญ่ที่สุดของประเทศ การค้าขายกับอินเดียนั้นจึงจำเป็นต้องดำเนินการผ่านรัฐบาลด้วยเช่นกัน เป็นระบับรัฐต่อรัฐ หากรักษาสายสัมพันธ์กับรัฐบาลอินเดียนั้นไว้ได้ดี การค้าของประเทศไทยกับประเทศอื่นในวงกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด และประเทศโลกที่สามก็จะมีหวังเป็นไปด้วยดี เช่นกัน

1.2 ความสัมพันธ์ด้านการทูต

เมื่ออินเดียนั้นได้รับเอกราชจากประเทศอังกฤษเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2490 นั้น อินเดียนั้นพยายามดำเนินการความสัมพันธ์อันดีกับประเทศเพื่อนบ้านสมัยที่อินเดียนั้นเป็นอาณานิคม สหราชอาณาจักรได้จัดตั้งสถานกงสุลอินเดียนในประเทศไทยเมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2489 ต่อมาเมื่ออินเดียนั้นได้รับเอกราชในพ.ศ. 2490 ก็ได้ยกฐานะเป็นสถานเอกอัครราชทูต และเป็นสถานเอกอัครราชทูตในพ.ศ. 2494 หลังจากที่ได้รับเอกราชจากอังกฤษโดยสมบูรณ์

ประเทศไทยสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศอินเดียนั้น ระบับอัครราชทูตเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2490 และได้ยกฐานะขึ้นเป็นระบับเอกอัครราชทูตเมื่อวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2494 โดยมี ฯพณฯ ถนัด คอมันตร์ เป็นอุปทูตคนแรก ตั้งแต่ พ.ศ. 2490-2492 หลวงคินิจอักษร (วงศ์ คินิจอักษร) เป็นอัครราชทูตคนแรก ตั้งแต่ พ.ศ. 2492-2495 และพลตรีหลวงวิจิตรวาทการ (วิจิตร วิจิตรวาทการ) เป็นเอกอัครราชทูตคนแรก ตั้งแต่ พ.ศ. 2495-2496 (รายละเอียดรายชื่อนามหัวหน้าคณะทูตไทยประจำประเทศอินเดียนั้น ในภาคผนวก 1)

เป็นที่น่าสังเกตว่าบรรดาเอกอัครราชทูตที่ไปประจำ ณ ประเทศอินเดียนั้นระหว่างระยะเวลาที่ศึกษานี้ ส่วนเป็นบุคคลผู้ทรงความรู้และความสามารถมากด้วยกันทั้งสิ้น มีผู้ที่มิได้อยู่ในสายอาชีพนักการทูตมาก่อนไปดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตด้วย 3 ท่าน แต่ละท่านล้วนเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในด้านอักษรศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นพลตรีหลวงวิจิตรวาทการ (วิจิตร วิจิตรวาทการ)

นายสุกิจ นิมมานเหมินท์ และพระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าเบรมบูรณิศร

สำหรับเหตุผลที่ทางรัฐบาลส่งผู้ที่มีชื่อเสียงเหล่านี้ไปประจำ ณ ประเทศอินเดียนั้นส่วนหนึ่งคงเป็นเพราะท่านเหล่านี้มีความสนใจและมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของประเทศไทยและประเทศอินเดียนั้นเป็นอย่างดี คงจะช่วยในการกระชับความสัมพันธ์ได้มากยิ่งขึ้น

พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ เคยกล่าวถึงการไปดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูต

ที่ประเทศอินเดียว่า

“...ข้าพเจ้ามีความยินดีเป็นอย่างหนึ่งว่างานการที่ได้มาอยู่ประเทศอินเดียครั้งนี้ ข้าพเจ้าได้มีโอกาสแสวงหาความรู้เกี่ยวกับเส้นทางพุทธศาสนาในได้อย่างละเอียด ข้าพเจ้าได้เครื่องมือพร้อมที่จะเขียนเรื่องเสด็จพุทธศาสนาไปในบ้านเมืองและตำบลต่างๆ ตลอดถึงว่าพระพุทธเจ้าทรงทำอะไรหรือครสอะไรที่ไหน เป็นอันว่าความรู้ทางภูมิศาสตร์เกี่ยวกับพุทธประวัตินั้นข้าพเจ้าหาได้อย่างเป็นที่น่าพอใจ...” (คิมาน แจ่มจรัส 2505 : 244-245)

และยังได้กล่าวถึงหน้าที่ของ เอกอัครราชทูตที่ประเทศแห่งนี้ไว้ด้วยว่า...

...หน้าที่ของทูตคือการผูกมิตรทูตต่างประเทศที่เข้ามาประจำในประเทศไทยเรา ถ้าสามารถผูกมิตรกับคนสำคัญของเราในกรุงเทพฯ ได้ก็พอแล้ว แต่ในอินเดียไม่พอ ไทยเรามีนายกรัฐมนตรีคนเดียว มีรัฐบาลเดียว แต่อินเดียมีนายกหลายคน มีรัฐบาลหลายรัฐบาล ข้ายังมีพระมหากษัตริย์อยู่อีกหลายองค์ด้วย การประสานความสัมพันธ์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทางเศรษฐกิจนั้น การผูกมิตรติดต่อกับรัฐบาลของแต่ละรัฐมีความสำคัญยิ่งยวด แม้ในปัญหาอื่นาก็เช่นเดียวกัน... (เรื่องเดียวกัน, หน้า 245-246)

ในส่วนของพระองค์เจ้าเปรมบุรฉัตรก็เช่นเดียวกัน เนื่องจากรัฐบาลในขณะนั้นเล็งเห็นความสามารถของพระองค์ในค้ำจุนต่างๆ และเห็นความพร้อมที่จะทำงานสำคัญให้แก่ประเทศไทยได้ พระองค์จึงได้ทรงไปประจำ ณ ประเทศอินเดีย นอกจากประเทศอินเดียแล้ว ต่อมายังทรงดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูต ณ ประเทศเคนมาร์กอีกด้วย

...เนื่องจากระยะนั้น รัฐบาลทหารหนุ่มของกระทรวงการต่างประเทศเร่งจบการศึกษา มีความฉลาด และความสามารถอย่างน่าชมเชย แต่อายุยังน้อย ยังขาดประสบการณ์ในค้ำจุนต่างๆ ทางด้านผู้ใหญ่ว่าหน้อยที่จะเป็นเอกอัครราชทูตก็ไม่เพียงพอ ทำให้กระทรวงการต่างประเทศต้องหานักคลระดับกลางๆคนมาช่วยดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตชั่วระยะหนึ่ง... (มูลนิธิร่วมจิตต์น้อมเกล้าฯ

เพื่อเขาวชน (รจนก.) 2528: 159)

สำหรับกรณีนายสุกิจ นิมมานเหมินท์ ที่ไปดำรงตำแหน่ง เอกอัครราชทูต ระหว่าง พ.ศ. 2502 - 2506 อาจสันนิษฐานได้ว่าส่วนหนึ่งมาจากกระแสการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง อีกส่วนหนึ่งเนื่องจากรัฐบาลคือจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความสามารถเหมาะสมจะดำรงตำแหน่งนี้ได้

ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2500 จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้กระทำการรัฐประหารยึดอำนาจจากจอมพล บ. พิบูลสงคราม และจัดให้มีการเลือกตั้ง นายสุกิจ นิมมานเหมินท์ลงสมัครรับเลือกตั้งในนามพรรคสหภูมิ ผลปรากฏว่าพรรคสหภูมิเป็นพรรคที่ได้รับเสียงข้างมาก ควรจะได้จัดตั้งรัฐบาล แต่เหตุการณ์กลับมิได้เป็นไปเช่นนั้น เนื่องจาก พลเอก ถนอม กิตติขจร ได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ส่วนนายสุกิจ ได้เข้าร่วมรัฐบาลด้วยโดยได้รับตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวง เศรษฐกิจการและเป็นรองนายกรัฐมนตรี

เหตุการณ์ทางการเมืองในระบอบนั้นไม่สู้จะแจ่มใสนัก เพราะพรรคเสรี มนังคศิลาของจอมพล บ. พิบูลสงครามเริ่มรวนเร จอมพลสฤษดิ์ลาออกจากตำแหน่งหัวหน้าพรรคชาติสังคม เมื่อเหตุการณ์เป็นเช่นนี้จึงเป็นโอกาสของพรรค ประชาธิปัตย์ซึ่ง เป็นพรรคฝ่ายค้านในขณะนั้นจะเปิดอภิปรายทั่วไป ในวันที่ 20 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2501 จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์จึงทำการปฏิวัติอีกครั้งหนึ่ง ครั้งนี้ อำนาจตกอยู่ในมือของจอมพลสฤษดิ์ทั้งหมด ในปี 2502 นายสุกิจก็ได้เดินทางไปดำรงตำแหน่ง เอกอัครราชทูต ณ ประเทศอินเดีย

...อาจารย์สุกิจนั้น เคยเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม มาก่อนที่จะออกไปสอนหนังสือในสหรัฐอเมริกา ระหว่างที่เป็นรัฐมนตรีนั้น ได้รับความนิยมนับถือในเรื่องความซื่อตรงจากคนทั่วไปเป็นอันมาก ดังนั้น เมื่อมีการเลือกตั้งใหม่ก็ได้สมัครเข้ารับเลือกตั้งในรูปของพรรคการเมือง อันมีชื่อว่าพรรคสหภูมิ...

ผลการเลือกตั้งครั้งนั้นที่นั่งในสภาส่วนในพรรค เป็นของพรรคสหภูมิ ของอาจารย์สุกิจ แต่คณะทหารปรารถนาที่จะได้ควานายพจน์ สารสิน ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีต่อไป นายพจน์ สารสินปฏิเสธที่จะรับ ตำแหน่งนั้นโดยให้เหตุผลว่า เมื่อพรรคไหนได้เก้าอี้ที่นั่งในสภา มาก พรรคนั้นก็ควรจัดตั้งรัฐบาล

เมื่อนายพจน์ สารสินไม่รับ หัวหน้าคณะรัฐประหารจึงให้ พล.อ.ถนอม กิตติขจร รัฐมนตรีกลาโหมของรัฐบาลยุคนายพจน์ สารสิน

เข้ารับตำแหน่ง...

...การเมืองของไทยกำลังแปรรูปไปในทางไม่มีที่ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ จะลาออกจากหัวหน้าพรรคชาติสังคม และออกจากสมาชิกสภาประเภทที่ 2 ด้วย ไม่มีใครยอมรับเป็นหัวหน้าของพรรคชาติสังคม พรรคเสรีนิยมคณิศลาของจอมพลป. ติบูลสงครามเริ่มเหวี่ยง รัฐบาลต้องควบคุมสถานการณ์อย่างหนัก...

เมื่อการเป็นคังนี้ นายกรัฐมนตรีถนอม กิตติขจร จึงกราบถวายบังคมลาออกจากตำแหน่ง การปฏิวัติ 20 ตุลาคม 2501 ก็บังเกิดขึ้น รัชสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์เป็นหัวหน้า....

ในปี 2502 ได้มีข่าวออกมาจากวงในว่าอาจารย์สุกิจจะไต้ไปเป็นเอกอัครราชทูตประจำอินเดีย... (สมภพ จันทระประภา 2509: 133-144)

คังนั้นจึงอาจสันนิษฐานได้ว่าการไปดำรงตำแหน่งของนายสุกิจในครั้งนี้เป็นการออกไปจากแนวทางการเมืองในระบอบนั้น เป็นทางออกและทางเลือกที่ดีที่สุดสำหรับคณะรัฐประหารและค่านายสุกิจ ทั้งนี้เพราะชื่อเสียงของนายสุกิจในเรื่องความซื่อตรงเป็นที่ประทับใจประชาชนทั่วไปอยู่เป็นอันมาก พรรคสหภูมิของนายสุกิจจึงได้รับเสียงข้างมากในการเลือกตั้งก่อนการปฏิวัติ พ.ศ. 2501 แต่นายสุกิจไม่ได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี กลับได้เป็นเพียงรองนายกรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจ

การไปดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตในครั้งนี้จึง เป็นทางเลือกที่ดีที่สุดสำหรับบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถและมีบารมีเช่นนายสุกิจ ที่คณะปฏิวัติจะหาทางออกได้ และการไปทำงานในครั้งนี้ก็เป็นการทำงานเพื่อประเทศชาติ เพื่อกระชับสัมพันธ์ไมตรีอันดีระหว่างประเทศไทยกับประเทศที่สำคัญที่สุดประเทศหนึ่งในโลก

ส่วนเอกอัครราชทูตท่านอื่นที่มาจากกระทรวงการต่างประเทศโดยตรงนั้น กระทรวงการต่างประเทศก็ได้เลือกสรรบุคคลผู้มีความสามารถมากมาดำรงตำแหน่ง ณ ประเทศอินเดียทั้งสิ้น ทั้งนี้เพราะนอกจากประเทศอินเดียจะเป็นประเทศใหญ่ ซึ่งมีสถานเอกอัครราชทูตของประเทศต่างวมาตั้งอยู่มากที่สุดในทวีปเอเชียแล้ว ประเทศนี้ยังเป็นประเทศผู้นำของบรรดาประเทศโลกที่สาม เป็นผู้นำของกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด และอาจจะยังประโยชน์ด้านการค้ากับประเทศไทยได้มาก

นอกจากจะส่งเอกอัครราชทูต และคณะทูตไปประจำแล้ว ประเทศไทยและประเทศอินเดียยังมีการติดต่อกันโดยการค้าแลกเปลี่ยนการเยือนอีกหลายครั้ง

หลังจากสถาปนาทางการทูตด้วยกันทั้งสองฝ่ายเรียบร้อยแล้ว เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ให้ใกล้ชิดกันมากยิ่งขึ้น จึงได้มีการแลกเปลี่ยนการเยือนระหว่างกันดังนี้

1. ระดับพระบรมวงศานุวงศ์และประมุขแห่งรัฐ

1.1 นาย ซากีร์ ฮุสเซน (Zakir Hussain) รองประธานาธิบดีอินเดียเดินทางมาเยือนประเทศไทยเมื่อ พ.ศ. 2509 ในสมัยจอมพลถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรี

1.2 นาย วี.วี. กิริ (V.V. Giri) ประธานาธิบดีของประเทศไทยเดินทางมาเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการเมื่อ พ.ศ. 2515 และได้กราบบังคมทูลเชิญพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินเยือนประเทศไทย

1.3 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงรับคำทูลเชิญของรัฐบาลอินเดีย และเสด็จเยือนอินเดียระหว่างวันที่ 10 - 28 มีนาคม พ.ศ. 2530 ซึ่งการเยือนครั้งนี้รัฐบาลและประชาชนอินเดียได้ให้การต้อนรับอย่างอบอุ่น

2. ระดับนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

2.1 นายโรมฮัมหมัด อาลี เคอริม จักลา (Ali Currim Chagla) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศอินเดียเดินทางมาเยือนไทยเป็นเวลา 8 ชั่วโมง หลังกลับจากการประเศอินโดนีเซีย และประเทศพม่าอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 23 มกราคม พ.ศ. 2510

2.2 พลเอก รองนายกรัฐมนตรี นายสุนทร หงส์ลดารมภ์ ได้เดินทางไปเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการ เมื่อ พ.ศ. 2521 ซึ่งในโอกาสนี้ ดร.อุบิสร์ บาจารย์ยางกูร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในขณะนั้นร่วมเดินทางไปด้วย

2.3 พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันท์ นายกรัฐมนตรี ได้เข้าพบนายกรัฐมนตรี โอมราจ เตชชาของอินเดีย ณ ท่าอากาศยานกรุงนิวเดลี ในโอกาสเดินทางกลับจากการเยือนสหภาพโซเวียต เมื่อพ.ศ. 2522

2.4 พลอากาศเอกสิทธิ เสวตศิลา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการกระทรวงการต่างประเทศได้เดินทางไปเยือนประเทศไทยอย่าง

เป็นทางการเมื่อ พ.ศ.2528

2.5 นายราชัพ คานธี นายกรัฐมนตรีอินเดีย ได้เดินทางมาเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการ ระหว่าง วันที่ 19-20 ตุลาคม พ.ศ.2528

2.6 นาย บาลิ ราม ภากาท (Bali Ram Bhagat) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศอินเดีย เดินทางมาเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการในเดือนมีนาคม พ.ศ.2529

3. ระดัับปลัดกระทรวง

3.1 ปลัดกระทรวงการต่างประเทศอินเดียฝ่ายกิจการตะวันออก ได้มาเยือนประเทศไทยรวม 3 ครั้ง ดังนี้

3.1.1. นาย เค.เอส. บาจาพ (K.S. Bajpai) มาเยือนประเทศไทยระหว่างวันที่ 13 - 15 กันยายน พ.ศ.2526

3.1.2. นาย เค. นัตวาร์ ซิง (K. Natwar Singh) เดินทางมาเยือนประเทศไทยระหว่างวันที่ 4-5 กรกฎาคม พ.ศ.2527

3.1.3. นาย เค. นัตวาร์ ซิง เดินทางมาเยือนประเทศไทยครั้งที่สองระหว่างวันที่ 27-29 พ.ศ.2 2527

3.2 นายอาสา สารสิน ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ เดินทางไปเยือนประเทศอินเดียอย่างเป็นทางการเมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ.2527

3.3 นาย เอ.พี. เวนกาเทศวารัน (A.P. Venkateswaran) ปลัดกระทรวงการต่างประเทศฝ่ายกิจการตะวันออก ได้เดินทางมาเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2529 และแวะเยือนประเทศไทยเพื่อการเจรจาอีกในวันที่ 29กรกฎาคม พ.ศ.2529

ในการเดินทางมาเยือนของฝ่ายอินเดียนั้นจุดประสงค์หลักคือ มาเพื่อกระชับสัมพันธไมตรี และหวังจะให้ประเทศไทยซื้อ ขยายสินค้ากับประเทศอินเดีย โดยเฉพาะทางการซื้อ ซึ่งเรื่องนี้จะกล่าวถึงอย่างละเอียดต่อไปในด้านผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ฝ่ายประเทศไทยนั้น จากหลักฐานที่สำรวจพบ รัฐบาลไทยพยายามทำการซื้อ ขยายสินค้ากับประเทศอินเดียอยู่เหมือนกัน แต่เนื่องจากเหตุผลด้านนโยบายจากฝ่ายอินเดียทำให้การค้าขายไม่ค่อยเป็นไปอย่างคึกคัก ดังนั้นประเทศไทยจึงหันไปเน้นความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมมากกว่า จะเห็นได้จาก การมาเยือนของประมุขและรัฐมนตรีฝ่ายประเทศอินเดีย

จากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการพระราชทานเลี้ยงอาหารค่ำต้อนรับประธานาธิบดีปักกิ่ง และภริยา ณ พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท

เมื่อวันที่ 27 มีนาคม พ.ศ.2515 คอนทิงว่า

...การมาเยือนของท่านครั้งนี้ นับว่าสำคัญอยู่ เพราะเป็นครั้งแรกที่ประธานาธิบดีอินเดียมายังมาเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการ แม้ว่าประเทศไทยของเราทั้งสองจะได้มีการติดต่อ และมีการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันมาก่อนเป็นเวลานานหลายศตวรรษแล้ว เฉพาะอย่างยิ่งทางด้านวัฒนธรรมได้มีประจักษ์พยานเด่นชัดในความคล้ายคลึงกัน เพราะความผูกพันกันอย่างใกล้ชิดทั้งทางด้านภาษา วรรณคดี และศิลปกรรมในด้านต่างๆ เหนือสิ่งอื่นใด ความเลื่อมใสในพุทธศาสนาซึ่งมีต้นกำเนิดอยู่ในอินเดีย ได้ถ่ายทอดมาสู่ประเทศไทย นับแต่โบราณ...(ชาวไทย 29 มีนาคม 2515)

จากคำให้สัมภาษณ์ของประธานาธิบดีกรี เองก็ เน้นถึงความสัมพันธ์ด้านวัฒนธรรม

...ความสัมพันธ์ระหว่างประชาชาติของเราทั้งสองจะนับย้อนหลังไปก็ได้หลายศตวรรษ เรามีมรดกร่วมกัน และมีวัฒนธรรมเก่าแก่มีความคล้ายคลึงกันอีกหลายสิ่งหลายอย่างในการดำเนินชีวิต... (สยามรัฐ 28 มีนาคม 2515)

เมื่อครั้งที่นายราชิพ คานธี นายกรัฐมนตรีอินเดียมายังประเทศไทยอย่างเป็นทางการนั้น ประเทศไทยก็ยังคงกล่าวถึงความสัมพันธ์อันแนบแน่นทางด้านวัฒนธรรมอยู่เช่นเดิม ในส่วนของความสัมพันธ์ทางการเมืองนั้น ในสมัยที่นายราชิพ คานธีเป็นนายกรัฐมนตรี อินเดียกำลังมีบทบาทชกแย้งกับความเห็นของประเทศไทยและประเทศอาเซียนในเรื่องกัมพูชาจะเห็นได้จากสุนทรพจน์ของพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรีของไทยในขณะนั้น ในงานเลี้ยงอาหารค่ำแก่นายกรัฐมนตรี ราชิพ คานธี แห่งประเทศอินเดียในโอกาสมาเยือนประเทศไทย ความว่า

...แม้ว่า ๖๗๖ จะพำนักอยู่ในประเทศไทยเพียงระยะเวลาอันสั้น แต่ข้าพเจ้าเชื่อว่า ๖๗๖ คงได้สังเกตเห็นถึงอิทธิพลของอินเดียที่มีต่อวัฒนธรรมและวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชนชาวไทย ความผูกพันระหว่างประเทศทั้งสองได้ฝังรากลึกลงไปบนประวัติศาสตร์

ตัวอักษร และวรรณคดีที่เต็มไปด้วยวลีลาของไทยได้รับอิทธิพลส่วนใหญ่จากอินเดีย...

ในด้านการเมือง ประเทศไทยมีความนิยมชมชอบอินเดียมาเป็นเวลานานค่อนหาทความเป็นผู้นำที่มีวาทญาณของอินเดียในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ...

ประวัติศาสตร์ร่วมสมัยได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าอินเดียได้ต่อสู้มาโดยตลอด เพื่อประชาชนที่ถูกกดขี่ข่มเหง และประเทศที่ถูกยึดครองโดยต่างชาติ โดยยึดมั่นในเรื่องการกำหนดใจตนเอง ดังนั้นเราจึงหวังว่าอินเดียภายใต้ความเป็นผู้นำอันชาญฉลาดของฯลฯ จะมีส่วนเสริมสร้างต่อขบวนการโดยสันติวิธีในปัญหาระหว่างประเทศซึ่งมีความสำคัญยิ่งต่อสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และของโลก ปัญหาดังกล่าวที่ข้าพเจ้ากล่าวถึงได้แก่ปัญหากัมพูชา... (สำนักข่าวไทย มพพ: 1300)

จะ เห็นได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศอินเดียในระยะเวลาที่ศึกษาี้ ความสัมพันธ์ทางด้านการเมืองและด้านเศรษฐกิจไม่เป็นเรื่องที่จะหยิบยกขึ้นมากล่าวถึง เพื่อกระชับความสัมพันธ์กันไว้ จึงต้องอาศัยรากฐานทางวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาแต่โบราณ

ข้อสังเกตประการหนึ่งสำหรับการเดินทางไปเยือนประเทศอินเดียของผู้นำไทยระดับประมุขของประเทศก็คือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถไม่เคยเสด็จฯเยือนอินเดียตามคำกราบบังคมทูลเชิญเลย แต่เคยเสด็จฯไปเยือนประเทศปากีสถาน ระหว่างวันที่ 11 - 22 มีนาคม พ.ศ. 2505 แม้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ จะเสด็จฯเยือนอินเดียก็เป็นเวลาที่ล่วงเลยมาถึง 15 ปี นับจากที่นายวี.วี. กิริ ประธานาธิบดีของอินเดียเดินทางมาเยือนประเทศไทย และกราบบังคมทูลเชิญพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถเสด็จฯ เยือนอินเดียไว้

การเสด็จฯ ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ในครั้งนี้เกิดขึ้นหลังจากที่นายราจีฟ คานธี นายกรัฐมนตรีอินเดียมาเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการใน พ.ศ. 2529 แล้ว

อาจสรุปได้ว่า ในด้านการเมืองและการทูตระหว่างประเทศไทยกับประเทศอินเดีย พ.ศ. 2493-2529 นี้เป็นไปอย่างไม่ราบรื่นนัก ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ทางการเมืองในเวทีการเมืองระหว่างประเทศเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากประเทศอินเดียเป็นประเทศมหาอำนาจประเทศหนึ่งในเอเชีย และเป็น

ผู้นำกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด ประเทศไทยจึงพยายามกระชับสัมพันธไมตรีกับ
อินเดียเอาไว้ ผู้แทนในระดับเอกอัครราชทูตที่ส่งไปประจำประเทศอินเดีย
ส่วนมากจึง เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถทั้งด้านการเมือง และการค้า บางท่าน
มีความรู้ในด้านวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมอินเดียอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพื่อแสดงให้
อินเดียเห็นว่าประเทศไทยเห็นความสำคัญของประเทศอินเดีย

อย่างไรก็ดี ยังไม่เคยเกิดความขัดแย้งทางการเมืองโดยตรง
ระหว่างประเทศไทยกับประเทศอินเดีย มีแต่ความขัดแย้งที่ทั้งสองประเทศ
เข้าไปมีส่วนร่วมกับประเทศอหิมหาอำนาจ และประเทศมหาอำนาจอื่นเท่านั้น
ระดับความขัดแย้งจึงไม่รุนแรงนัก เว้นกรณีปัญหาการรับรองรัฐบาลเข่งสมริน
ที่ประเทศไทยถือว่าอินเดียกระทำการโดยไม่เห็นแก่ประเทศไทยและกลุ่มประเทศ
อาเซียน

2. ความสัมพันธ์ทางการค้า

2.1 ภูมิหลังความสัมพันธ์ทางการค้า

ประเทศไทยและประเทศอินเดีย เปิดความสัมพันธ์ทางการค้าต่อกันมา
เป็นระยะเวลายาวนานแล้ว ตั้งแต่เมื่อประเทศอินเดียได้รับเอกราชก็มีการค้า
ขายกับประเทศไทย แต่ปริมาณการค้าส่งออกของประเทศไทยไปประเทศ
อินเดียนั้นไม่แน่นอน อาจจะสูงขึ้นหรือลดลงขึ้นอยู่กับความต้องการของประเทศ
อินเดียนั้นขณะนั้นเป็นหลัก

ต่อมาในพ.ศ. 2511 ประเทศไทยและประเทศอินเดียได้มีการลงนาม
ในความตกลงทางการค้าสองฝ่าย (Bilateral Trade Agreement) ขึ้น
ครั้งแรกเมื่อวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2511 ณ กรุงทหะ วัตถุประสงค์ของการ
ลงนามในข้อตกลงดังกล่าวก็เพื่อหาสู่ทางส่งเสริมและขยายปริมาณการค้าระหว่าง
ประเทศทั้งสองให้เพิ่มขึ้นมากยิ่งขึ้น ตลอดจนหาสู่ทางที่จะขจัดและลดปัญหา
อุปสรรคทางด้านการค้าระหว่างประเทศให้ลดน้อยลง วัตถุประสงค์ทำให้มีการ
ขยายตัวทางด้านการค้าเพิ่มขึ้นในลักษณะที่สมดุลกัน (สถาบันเอกอัครราชทูตไทย
ณ กรุงนิวเดลี , 2532 : 47)

แม้ว่าจะมีการทำความตกลงทางการค้าทั้งสองฝ่ายกันแล้ว แต่ปริมาณ
การค้าระหว่างประเทศไทยและประเทศอินเดียนั้นยังไม่ขยายตัวได้เท่าที่ควร ทั้งนี้
หากพิจารณาจากการที่ประเทศอินเดียเป็นประเทศที่มีพลเมืองมาก เป็นอันดับสองของ
โลกแล้ว ตลาดในอินเดียสำหรับสินค้าจากประเทศไทยย่อมจะขยายตัวได้มากขึ้น
แต่ทั้งนี้ประเทศอินเดียนั้นกลับมีปัญหาดังกล่าวมากมายอันเป็นอุปสรรคทางการค้าระหว่าง
ทั้งสองประเทศ

อุปสรรคที่กล่าวถึงคือ

1. นโยบายทาง เศรษฐกิจของอินเดียตั้งแต่แรกนั้น เป็นนโยบาย เศรษฐกิจแบบปิด คือไม่ส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ โดยเฉพาะการ นำเข้า อินเดียจะตั้งกำแพงภาษีไว้สูงมาก เพื่อป้องกันการนำเข้าจากต่างประเทศ ต่อมาในระยะที่นายราชิฟ คานธีเป็นนายกรัฐมนตรี ระบบเศรษฐกิจของอินเดียจึง มีการปรับตัว เป็นแบบเสรีมากขึ้นในด้านการส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ เพื่อให้มีการถ่ายทอดเทคโนโลยี และพัฒนาอุตสาหกรรมในอินเดีย แต่ในภาค การเกษตรนั้นอินเดียก็ยังคงไว้ซึ่งนโยบายเดิมคือสนับสนุนการผลิตของตนเอง และตั้งกำแพงภาษีป้องกันการนำเข้าไว้สูง อินเดียจะไม่ส่งซื้อสินค้าทางการเกษตร ที่ไม่จำเป็นจากภายนอกเด็ดขาด

หากเกิดการขาดแคลนภายในประเทศ เช่น เกิดความแห้งแล้ง หรืออยู่ใน ภาวะสงคราม อินเดียก็มักจะได้รับความช่วยเหลือจากประเทศอิมหาอำนาจ เช่น สหรัฐอเมริกา และสหภาพโซเวียต ดังนั้นในส่วนที่จะต้องนำเข้าจึงมีบ้างไม่มากนัก ประเทศไทยเองก็ยัง เคยบริจาคข้าวให้แก่อินเดีย ในสมัยที่พระมหิตานุกร (ส่วน นวราช) เอกอัครราชทูตไทยประจำประเทศอินเดียประกาศมอบข้าว 300 ตัน เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2498 เพื่อช่วยเหลือชาวอินเดียในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ถูกน้ำท่วม (Jha, p. 135)

2. อินเดียมีระบบระเบียบเกี่ยวกับการขออนุญาตนำเข้าและส่งออกที่ เข้มงวด และล่าช้า เพื่อเป็นการสงวนเงินตราต่างประเทศ บกป้องคุ้มครอง อุตสาหกรรมภายในประเทศให้พ้นจากการแข่งขันของสินค้าที่นำเข้าจากต่างประเทศ การนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศต้อง เป็นไปตามความจำเป็นทาง เศรษฐกิจ ดังนั้นนโยบายการนำเข้าของอินเดียจึง เข้มงวดมาก พ่อค้าของไทยที่ทำการส่ง ออกไปอินเดียจึง เสี่ยงที่จะดำเนินการค้ากับอินเดียโดยตรง แต่ใช้วิธีส่งออก โดยผ่านคนกลางแทน และส่วนใหญ่นักค้าดำเนินการค้าของอินเดียคือภาครัฐบาล

3. การที่อินเดียขาดแคลนเงินตราต่างประเทศ อินเดียจึงต้องการให้ ประเทศคู่ค้ารับเงินสกุลรูปีของอินเดียในการชำระหนี้ แต่เงินสกุลของอินเดียนี ้พ่อค้าไทยไม่ยอมรับ เนื่องจากเป็นเงินสกุลอ่อน ไม่สามารถใช้ได้ในตลาดสากล ปัญหาจึงทำให้การค้าระหว่างประเทศไทยกับประเทศอินเดียไม่เจริญไปได้เท่าที่ควร

4. สินค้าทางด้านอุตสาหกรรมของอินเดียยังไม่ได้มาตรฐาน ทำให้ไม่ สามารถที่ตลาดสินค้าต่างประเทศในประเทศไทยได้ แม้ว่าสินค้าของอินเดีย จะมียุติภาพดีกว่าก็ตาม มีหลักฐานว่าอินเดียเคยปรารถนาว่าทางประเทศไทยไม่ ให้ความสนใจซื้อสินค้าอินเดียเท่าที่ควร

อุปสรรคที่กล่าวถึงคือ

1. นโยบายทางเศรษฐกิจของอินเดียตั้งแต่แรกนั้น เป็นนโยบายเศรษฐกิจแบบปิด คือไม่ส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ โดยเฉพาะการนำเข้า อินเดียจะตั้งกำแพงภาษีไว้สูงมาก เพื่อป้องกันการค้านำเข้าจากต่างประเทศ ต่อมาในระยะที่นายراجีพ คานธี เป็นนายกรัฐมนตรี ระบบเศรษฐกิจของอินเดียจึงมีการปรับตัวเป็นแบบเสรีมากขึ้นในด้านการส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ เพื่อให้มีการถ่ายทอดเทคโนโลยี และพัฒนาอุตสาหกรรมในอินเดีย แต่ในภาคการเกษตรนั้นอินเดียก็ยังคงใช้นโยบายเดิมคือสนับสนุนการผลิตของตนเอง และตั้งกำแพงภาษีป้องกันการค้านำเข้าไว้สูง อินเดียจะไม่ส่งซื้อสินค้าทางการเกษตรที่มาจากเป็นจากภายนอก เกิดขาด

หากเกิดการขาดแคลนภายในประเทศ เช่น เกิดความแห้งแล้ง หรืออยู่ในภาวะสงคราม อินเดียก็มักจะได้รับความช่วยเหลือจากประเทศอิมหาอำนาจ เช่น สหรัฐอเมริกา และสหภาพโซเวียต ดังนั้นในส่วนที่จะต้องส่งเข้าจึงมีบ้างไม่มากนัก ประเทศไทยเองก็ยังเคยบริจาคข้าวให้แก่อินเดีย ในสมัยที่พระมหิตลาธิเบศร์ (ส่วนนวราช) เอกอัครราชทูตไทยประจำประเทศอินเดียประกาศมอบข้าว 300 คัน เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2498 เพื่อช่วยเหลือชาวอินเดียในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ถูกข้าท่วม (Jha, p. 135)

2. อินเดียมีระบบระเบียบเกี่ยวกับการขออนุญาตนำเข้าและส่งออกที่เข้มงวด และล่าช้า เพื่อเป็นการสงวนเงินตราต่างประเทศ ปกป้องคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศให้พ้นจากการแข่งขันของสินค้าที่นำเข้าจากต่างประเทศ การนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศต้องเป็นไปตามความจำเป็นทางเศรษฐกิจ ดังนั้นนโยบายการค้าของอินเดียจึงเข้มงวดมาก พ่อค้าของไทยที่ทำการส่งออกออกไปอินเดียจึงเสี่ยงที่จะดำเนินการค้ากับอินเดียโดยตรง แต่ใช้วิธีส่งออกโดยผ่านคนกลางแทน และส่วนใหญ่ผู้ดำเนินการค้าของอินเดียคือภาครัฐบาล

3. การที่อินเดียขาดแคลนเงินตราต่างประเทศ อินเดียจึงต้องการให้ประเทศคู่ค้ารับเงินสกุลรูปีของอินเดียในการชำระหนี้ แต่เงินสกุลของอินเดียนั้น พ่อค้าไทยไม่ยอมรับ เนื่องจากเป็นเงินสกุลอ่อน ไม่สามารถใช้จ่ายในตลาดสากล ปัญหาจึงทำให้การค้าระหว่างประเทศไทยกับประเทศอินเดียไม่เจริญไปได้เท่าที่ควร

4. สินค้าทางด้านอุตสาหกรรมของอินเดียยังไม่ได้มาตรฐาน ทำให้ไม่สามารถคิดลดสินค้าต่างประเทศในประเทศไทยได้ แม้ว่าสินค้าของอินเดียจะมีราคาถูกกว่าก็ตาม มีหลักฐานว่าอินเดียเคยบารารถว่าทางประเทศไทยไม่ให้ความสนใจซื้อสินค้าอินเดียเท่าที่ควร

... แม้การประมูลซื้อของราชการ มีผู้เสนอราคาลินค้า
อินเดียต่ำกว่าราคาลินค้าประเภทอื่น แต่ทางเราก็มิได้ตกลง
ซื้อ ซึ่งเรื่องที่ผ่านมาเราได้ชี้แจงว่า การค้าของเราเป็นไปใน
แบบเสรี ผู้ใดจะสั่งซื้อสินค้าจากประเทศใด ก็ชอบที่จะกระทำได้
หากลินค้าอินเดียมีคุณภาพดี และราคาไม่สูงกว่าลินค้าประเทศ
อื่นแล้ว ก็ควรจะขายได้คส่ง... (กจช. พณ0201.95/5)

ตามข้อเท็จจริงปรากฏว่า แม้จะได้มีการทำความตกลงทางการค้าทั้ง
สองฝ่ายกันแล้ว แต่ทางด้านประเทศไทยก็ยังพยายามหลีกเลี่ยงการสั่งซื้อสินค้าจาก
อินเดียอยู่ที่ "ปรากฏว่า หน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจของไทยส่วนใหญ่อ้างข้ออ้าง เกษจ
และหลีกเลี่ยงการซื้อสินค้าจากอินเดีย ภัยมีความเห็นว่าคุณภาพลินค้าของอินเดียยัง
ไม่ได้มาตรฐานที่เชื่อถือได้ การส่งมอบไม่เป็นไปตามเวลาที่กำหนดไว้ในข้อตกลง
ผู้เสนอขายลินค้าของอินเดียไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในการ เรียกประมูล
ราคา " (กจช. พณ 0310.9.4/19)

จากหลักฐานจึงอาจกล่าวได้ว่าฝ่ายอินเดียกระทำคนเป็นอุปสรรคทาง
การค้าระหว่างประเทศไทยและประเทศอินเดีย ทั้งนี้ เพราะขั้นตอนต่าง ๆ ของ
อินเดียทำให้พ่อค้าไทย เข้มระอาที่จะต้องค้าขายด้วยจึงหลีกเลี่ยงไปค้าขายกับชาติอื่น

5. การที่ประเทศไทยและประเทศอินเดียผลิตลินค้าทางการเกษตรได้
เหมือนกัน ข้อนี้ถือว่าเป็นอุปสรรคต่อการค้าอย่างหนัก ทั้งนี้ เนื่องจากประเทศ
ไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ลินค้าออกที่สำคัญของไทยคือลินค้าทางการเกษตร
สำหรับประเทศอินเดียนั้นได้ออกกฎหมายกีดกันการนำเข้าลินค้าภาคเกษตรกรรมจาก
ต่างประเทศ ดังนั้นหากอินเดียไม่ประสบความสำเร็จขาดแคลน หรือประสบปัญหาด้าน
การเกษตรภายในประเทศ ลินค้าทางการเกษตรของประเทศไทยก็ไปขายยังอินเดียได้
น้อย ทำให้ปริมาณการค้าของประเทศไทยทั้งสองไม่เป็นไปโดยสม่ำเสมอ อีกประการ
หนึ่งเกิดจากลินค้าที่อินเดียต้องการนำเข้าส่วนใหญ่เป็นลินค้าในภาคอุตสาหกรรมที่
ประเทศไทยไม่มี ถึงแม้จะเห็นว่าอินเดียควรจะเป็นตลาดการค้าที่สำคัญได้ เพราะ
มีประชากรมาก แต่กำลังในการซื้อมีน้อย เนื่องจากประชากรอยู่ในฐานะ
ยากจนเป็นส่วนใหญ่ และอีกประการหนึ่งลินค้าที่ไทยส่งออกไม่ใช่อินเดีย
ต้องการ

จากอุปสรรคทางการค้าต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาแล้วนี้ ทำให้การค้าขาย
ระหว่างประเทศไทยและประเทศอินเดียไม่เจริญรุ่งเรืองไปอย่างที่ควร ปริมาณ
การค้าอยู่ในขีดจำกัด และมีการผลิตกันได้ เบียดและ เสีย เบียดทางการค้าอยู่ เสมอ

เมื่ออินเดียนเซีย เปรียบคุณภาพการค้าเมื่อไหร่ ก็มักจะร้องเรียนและต้องการให้ประเทศไทยซื้อสินค้าจากอินเดียนเซียเพิ่ม ซึ่งในความเป็นจริงนั้น ประเทศไทยได้เปรียบคุณภาพการค้ากับอินเดียนเซียน้อยมาก หากจะได้เปรียบก็ต่อเมื่ออินเดียนเซียเกิดการขาดแคลนอาหาร และต้องสั่งซื้อจากไทยในปริมาณสูง เท่านั้น

...ฝ่ายอินเดียนเซียได้เน้นถึงการที่อินเดียนเซียมีการค้าขาดดุลกับประเทศไทยในอัตราสูง เพื่อที่จะให้ประเทศไทยพิจารณาซื้อสินค้าจากอินเดียนเซียมากขึ้น ซึ่งเรื่องนี้คณะผู้แทนไทยก็ได้ชี้แจงว่าฝ่ายอินเดียนเซียทราบว่าจะระยะก่อนหน้าปี 2507 ประเทศไทยเป็นฝ่ายที่มีการค้าขาดดุลกับอินเดียนเซียตลอดมา ส่วนระยะตั้งแต่ปี 2507 ซึ่งประเทศไทยเป็นฝ่ายมีดุลการค้าได้เปรียบก็เพราะอินเดียนเซียซื้อข้าวและบอในปริมาณที่สูงกว่าปกติ เพราะอินเดียนเซียขาดแคลนหาซื้อจากที่อื่นไม่ได้... (กจช. พฉ 0301.9.5/5)

อีกประการหนึ่งจากการที่อินเดียนเซียมีความสนิทสนมกับประเทศพม่ามากกว่าไทย อาจจะเป็นเพราะเห็นใจว่าพม่าเป็นประเทศที่อยู่ในลักษณะเดียวกับอินเดียนเซีย คือเคยเป็นอาณานิคมของอังกฤษมาก่อน และมีสังคมหลายเชื้อชาติ เช่นเดียวกับอินเดียนเซีย และอินเดียนเซียได้ทำสัญญาการค้าระยะยาวและระยะสั้นกับพม่ามาตั้งแต่ พ.ศ. 2505 (กจช. พฉ 0301.11 10 / 38) ส่วนกับประเทศไทยอินเดียนเซียเพิ่งจะทำเมื่อพ.ศ. 2511 ทำให้อินเดียนเซียมีความผูกพันกับพม่ามากกว่าไทยและมักจะสั่งซื้อข้าวจากพม่ามากกว่าสั่งซื้อจากประเทศไทย

จากบันทึกของนายนาม ทุนวิคฤ อธิบดีกรมการค้าต่างประเทศ ถึง นายอรรถ สัจจะเวทนะ ผู้ช่วยทูตพาณิชย์ประจำกรุงนิวเดลี ลงวันที่ 28 มกราคม พ.ศ. 2512 เป็นหลักฐานที่ตีถึงกรณีการค้าระหว่างประเทศไทยและประเทศอินเดียนเซียในเวลานั้น

...เมื่อคราวที่อินเดียนเซียขาดข้าว และอ่อนวอนขอซื้อจากเรา เมื่อกลางปีที่แล้ว ทั้งที่เราไม่มีข้าวไม่พอขายให้ประเทศที่เคยซื้อจากเราเป็นประจำ ทางเราก็มองคัดจำนวนขายให้ประเทศอื่นเหล่านั้น เพื่อนำมาขายให้แก่อินเดียนเซียแทน ทั้งนี้เพราะความเห็นใจเขา ทั้งได้เคยลดราคาให้เขาเป็นพิเศษ เท่าที่จะกระทำได้ตลอดมาด้วย และการทำสัญญาซื้อขายก็ได้ทำในลักษณะความใจฝ่ายอินเดียนเซีย ภัยยอมให้มีข้อความผิดเพี้ยนไปจากแบบที่เราทำกับประเทศอื่น...

แต่ถึงกระนั้นเขาก็ยังไม่เห็นใจเรา มุ่งซื้อข้าวจากประเทศอื่น
ก่อนซื้อจากเรา หรืออีกนัยหนึ่งก็คือแสดงความเห็นใจพม่ายิ่งกว่าเรา
และกลับท้าวว่าพม่าไม่มีความกระตือรือร้นที่จะมาพบเขา... (กจช.พณ
0301.9.5/5)

การกระทำต่างวของฝ่ายอินเดียนี้เองที่ทำให้การค้ากับประเทศไทยไม่
เป็นไปอย่างราบรื่นนัก บางปัญหาก็เป็นปัญหาที่ไม่อาจแก้ไขได้ง่ายๆ เช่นการ
กำหนดระเบียบที่เข้มงวดในการนำเข้าสินค้า การกำหนดให้เสียภาษีตั้งภาษีศุลกากร
และวิชาชีพศุลกากรในอัตราสูง ส่วนปัญหาอื่นนั้นก็อาจจะใช้การปรึกษาหารือเพื่อ
แก้ไขกันได้

จากหลักฐานเท่าที่จะหาได้ในที่นี้พบว่า สินค้าที่ประเทศไทยส่งออกขาย
ยังประเทศอินเดียนั้นมีสินค้าหลักเพียงสองชนิดคือ ข้าว และปอ เท่านั้น ในขณะที่
ประเทศอินเดียส่งสินค้าเข้ามาขายในประเทศไทยได้มากกว่า

สำหรับสถิติการค้าระหว่างประเทศไทยกับประเทศอินเดียระหว่าง พ.ศ.
2505 - 2510 มีมูลค่าดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1

สถิติการค้าไทย-อินเดีย (พ.ศ. 2505 - 2510)

มูลค่า-ล้านบาท

ปี	+	สินค้าขาเข้า	+	สินค้าขาออก	+	ดุลการค้า	+
	+	จากประเทศอินเดีย	+	จากประเทศไทย	+	ของประเทศไทย	
2505	+	170	+	67	+	-103	+
2506	+	62	+	59	+	-3	+
2507	+	135	+	151	+	+16	+
2508	+	110	+	890	+	+780	+
2509	+	92	+	1,382	+	+1,290	+
2510	+	331	+	756	+	+425	+

(ที่มา กจช. พณ 0301.9.5/5 การส่งผู้แทนเจรจาขายข้าวให้อินเดีย)

จะเห็นว่าตั้งแต่พ.ศ. 2507 เป็นต้นมา ประเทศไทยเริ่มได้เปรียบดุลการค้ากับประเทศอินเดีย ทั้งนี้พ.ศ. 2508 นั้นเป็นปีที่อินเดียประสบความขาดแคลนอย่างหนักและยังรบกับปากีสถานอีกด้วย ทำให้ประเทศไทยได้โอกาสส่งข้าวและปอไปขายแก่อินเดียได้เป็นจำนวนมากคิดกัน 2 ปี และเริ่มลดลงในปี 2510 ปรากฏตารางส่งสินค้าออกของประเทศไทยไปยังประเทศอินเดียตั้งแต่ พ.ศ.2508 - 2510

ตารางที่ 2

สินค้าขาออกจากไทยไปอินเดีย

(ปริมาณ- ม.คัน มูลค่า - ล้านบาท)

รายการ	+ 2508		+ 2509		+ 2510	
	+ ปริมาณ	+ มูลค่า	+ ปริมาณ	+ มูลค่า	+ ปริมาณ	+ มูลค่า
ข้าว พันม.คัน	+ 214	+ 459	+ 179	+ 420	+ 184.4	+ 550
ปอ	+ 115,909	+ 397	+ 280,913	+ 930	+ 51,638	+ 153
น้ำมันเชื้อเพลิง						
หนักและหล่อสีน	-		+ 8,973	+ 4	+ 12,616	+ 10
พันลิตร						
หนังสือ	+ 2,266	+ 18	+ 1,491	+ 11	+ 967	+ 8
โลหะตีบุก					+ 102	+ 7
แร่เฟลสปาร์						
และพลูออ-						
สปาร์	+ 981	+ 1	+ 4,321	+ 3	+ 4,586	+ 3
ครั้ง	+ 698	+ 3	+ 1,323	+ 5		
สินแร่พลวง			+ 234	+ 2	+ 107	+ 1
ชัน	+ 1,397	+ 3	+ 687	+ 1	+ 663	+ 1
สินค้าส่งกลับคืน		+ 8		+ 4		+ 18
อื่น ๆ		+ 1		+ 2		+ 5
รวม	+ -	+ 890	+ -	+ 1,382	+ -	+ 756

(ที่มา เรื่องเดิม)

จะเห็นว่า 3 ปีนี้ประเทศไทยซื้อสินค้าหลักคือ ข้าว และบอจากประเทศไทยเป็นจำนวนมาก เหตุที่อินเดียนเริ่มซื้อข้าวมากในพ.ศ. 2508 นั้น เนื่องจากความขาดแคลนภายในประเทศของอินเดียนเอง ความขาดแคลนนี้มีมากจนกระทั่งอินเดียนต้องใช้บัตรปันส่วน วิทยามีรายละเอียดคำถามที่นายอรุณ สัจจะเวท ผู้ช่วยทูตการพาณิชย์ประจำกรุงนิวเดลีรายงานเข้ามาคือ

...สำหรับในกรุงเคลลี ได้เริ่มปันส่วนตั้งแต่วันที่ 8 ธันวาคม ค.ศ. (2508) เป็นต้นไป อัตราปันส่วนได้กำหนดไว้สำหรับผู้ใหญ่คนละ 2 กิโลกรัมต่อสัปดาห์ เด็กอายุต่ำกว่า 8 ปี คนละ 1 กิโลกรัมต่อสัปดาห์ (กจช.พณ 0301.11 10/38)

เหตุที่อินเดียนต้องนำบัตรปันส่วนมาใช้นั้นเนื่องจาก

- ... 1. ผลผลิตที่จะตกต่ำลงมากว่าในฤดูเก็บเกี่ยวที่จะถึงนี้ เพราะเนื่องจากมรสุมมาล่าช้าผิดปกติ และเกิดแห้งแล้งกันดารในบางท้องที่
2. ความไม่แน่นอนเกี่ยวกับความช่วยเหลือเกี่ยวกับธัญญาหารของสหรัฐอเมริกา ตามรัฐธรรมนูญที่ 480 ซึ่งยังไม่ได้เซ็นสัญญากันเป็นที่แน่นอน (เรื่องเดียวกัน)

จะเห็นว่าอินเดียนสั่งซื้อบอจากประเทศไทยเป็นจำนวนมากด้วย ทั้งนี้เนื่องจากอินเดียนกำลังรบกับปากีสถาน ทำให้สั่งบอจากปากีสถานไม่ได้ แต่ผลิตภัณฑ์กระสอบของอินเดียนั้นเป็นสินค้าที่หารายได้เข้าประเทศเป็นอันดับหนึ่ง ดังนั้นอินเดียนจึงต้องจัดซื้อโรงงานกระสอบไว้ วิทยายอมสั่งเข้าจากประเทศอื่นหากเป็นเวลามากอินเดียนจะไม่ยอมสั่งเข้าสินค้าบอมากอย่างนี้เป็นอันขาด

ในเรื่องของการขาดแคลนอาหารจากการเพาะปลูกไม่ได้ผลของอินเดียนเกิดขึ้นให้เห็นอยู่บ้าง หลายปีจะมีสักครั้งหนึ่ง แต่ครั้งอินเดียนก็จะได้รับความช่วยเหลือจากประเทศอิมหาอำนาจต่างๆ เช่นสหรัฐอเมริกา และสหภาพโซเวียตที่แย่งกันยื่นความจำนงขอช่วยเหลืออินเดียน แต่ก็ต้องอยู่ในข้อแม้ของอินเดียนด้วยว่าจะต้องไม่มีข้อผูกมัดต่ออินเดียน มิฉะนั้นแล้วอินเดียนก็มีทางเลือกที่จะไม่รับความช่วยเหลือนั้น

สิ่งที่ได้กล่าวมาแล้วว่าอินเดียนต้องซื้อข้าว และบอจากประเทศไทยในคราวที่ขาดแคลน แต่เมื่ออินเดียนมีทางเลือก คือมีผู้ให้ความช่วยเหลือ การซื้อ

สินค้าจากไทยจึงเป็นเรื่องรอง ไม่ใช่เรื่องหลัก และอาจจะซื้อหรือไม่ซื้อก็ได้ ตามแต่ใจอินเดีย หากซื้อก็ขอซื้อในอัตราต่ำกว่าที่ไทยสามารถขายให้แก่ประเทศอื่นได้

...ตั้งแต่วันที่ 12 พฤษภาคม พ.ศ. 2503
 ราชบัณฑิต คอมันตร์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวง
 การต่างประเทศของไทยเปิดเผยว่า ประเทศไทยได้
 เจริญตกลงกับอินเดียแล้วว่า จะขายข้าวให้แก่เป็นจำนวน
 100,000 - 200,000 ตันแก่อินเดีย และกล่าวว่า
 การที่สหรัฐอเมริกามอบข้าวให้แก่อินเดียตามโครงการ
 P 480 นี้ทำให้ราคาข้าวของไทยตกลงมาจาก 800 บาท
 เหลือเพียง 350 บาทต่อ 2,000 ลิตร
 และถึงเวลาที่ประเทศไทยจะต้องพิจารณาความสัมพันธ์
 กับองค์การซีดีและกับสหรัฐอเมริกาใหม่เสียแล้ว
 ประเทศอินเดียแย้งว่าไทยกับอินเดียไม่ใช่คู่ค้าข้าว
 ขาประจักษ์ เมื่อ 8 ปีที่ผ่านมาอินเดียไม่เคยสั่งข้าว
 จากประเทศไทย และราคาข้าวของไทยก็ตกลงไปนั้นเกิดขึ้น
 เนื่องจากปริมาณข้าวจากพม่า ญี่ปุ่น และเวียดนามได้ในตลาด
 เพิ่มขึ้นต่างหาก... (Jha 1976: 135-136)

ส่วนสินค้าที่นำเข้าจากอินเดียนั้น ส่วนใหญ่เป็นสินค้าอุตสาหกรรม และมีมูลค่าสูง คือ เหล็ก และเหล็กกล้า สิ่งหัตถกรรมโลหะจากพวกหลอดเกลียว สายเคเบิล อลูมิเนียมสำเร็จรูป เศษเหล็ก ผ้าผ้ายและผ้าสำเร็จรูป คิสม ภาพยนตร์ที่ถ่ายแล้ว เครื่องจักรกลเก่าเบ็ดเตล็ด เครื่องจักรกลไฟฟ้า วัตถุเคมี เครื่องมือ เครื่องใช้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ของที่หาจากเยื่อกระดาษเป็นต้น (ดู รายละเอียดภาคผนวกที่ 2)

เมื่อพิจารณาคุลยการค้าระหว่างประเทศไทยและประเทศอินเดีย ต่อไปอีก จะพบว่าส่วนใหญ่ไทยเป็นฝ่ายเสียเปรียบดุลยการค้ากับอินเดียมากกว่า ทั้งนี้เนื่องจากสินค้านำเข้าจากอินเดียนั้นมีมูลค่าสูงกว่าสินค้านำเข้าจากอินเดียนั้น เปรียบเทียบกันไม่ได้ เพราะเป็นสินค้าคนละประเภท กล่าวคือ เป็นสินค้าเกษตรราคาถูก กับสินค้าอุตสาหกรรมที่มีราคาสูงกว่า และอีกประการหนึ่ง การเข้มงวดในการนำเข้าของอินเดียนั้นทำให้พ่อค้าไทยไม่สะดวกที่จะทำการค้าขายกับอินเดียนัก ตลาดอินเดียนั้นจึงไม่ใช่ตลาดที่สำคัญสำหรับประเทศไทย ทั้งๆที่เป็นตลาดใหญ่และคาดว่าจะ

ยังคงขยายตัวได้อีก

ตารางที่ 3

ดุลการค้าระหว่างประเทศไทยกับประเทศอินเดีย พ.ศ. 2512 - 2518

มูลค่า : ล้านบาท

ปี	+ สินค้าเข้า + จากประเทศอินเดีย	+ สินค้าออก + จากประเทศไทย	+ ดุลการค้า ของประเทศไทย	+
2512	+ 256.0	+ 530.4	+ + 274.4	+
2513	+ 210.2	+ 102.0	+ -108.0	+
2514	+ 203.5	+ 174.7	+ - 28.8	+
2515	+ 206.0	+ 228.7	+ + 22.7	+
2516	+ 247.7	+ 36.3	+ - 211.4	+
2517	+ 361.4	+ 68.8	+ - 292.6	+
2518	+ 333.4	+ 714.4	+ + 380.1	+

(ที่มา พณ 0301.9.4/19)

ในระยะนี้สินค้าที่ประเทศไทยส่งออกขายให้แก่อินเดียเป็นจำนวนมาก เป็นรายการสำคัญก็ยังคงเป็นข้าวอยู่เช่นเดิม สินค้าส่วนใหญ่ที่ไทยส่งออกไป จะเป็นสินค้าเกษตรขั้นปฐม และมีรายการน้อยกว่าการนำเข้าจากอินเดียมาก (ดูรายละเอียดภาคผนวกที่ 3)

ต่อมาในระยะปี 2519 เป็นต้นมาขึ้นประเทศไทยขาดดุลการค้ากับ อินเดียมาโดยตลอดติดกัน 7 ปี และได้เปรียบดุลการค้าใน พ.ศ. 2526 เนื่องจากอินเดียประสบปัญหาด้านการผลิตสินค้าเกษตร ทำให้ประเทศไทยสามารถส่งข้าวออกไปขายยังประเทศอินเดียได้มากขึ้น นอกจากนั้นยังเป็นโอกาสที่ ประเทศไทยจะส่งสินค้าน้ำตาล ไร่หะตีบุก และสังกะสีออกไปขายได้มากขึ้นด้วย

ตารางที่ 4

การค้าระหว่างประเทศไทย - ประเทศอินเดีย ระหว่าง พ.ศ. 2519 - 2529

มูลค่าล้านเหรียญสหรัฐ

=====

ปี	+	สินค้าเข้า	+	สินค้าออก	+	ดุลย์การค้า	+
		จากประเทศอินเดีย		จากประเทศไทย		ของประเทศไทย	
2519	+	42.8	+	5.3	+	-37.5	+
2520	+	32.9	+	7.5	+	-25.4	+
2521	+	26.8	+	14.0	+	-12.8	+
2522	+	36.2	+	22.7	+	-13.5	+
2523	+	44.2	+	27.1	+	-17.1	+
2524	+	57.5	+	45.9	+	-11.6	+
2525	+	35.9	+	27.3	+	- 8.6	+
2526	+	62.2	+	67.7	+	+ 5.5	+
2527	+	36.9	+	85.3	+	+48.4	+
2528	+	34.4	+	70.2	+	+35.8	+
2529	+	54.2	+	51.7	+	- 2.5	+
2530	+	95.1	+	45.4	+	-49.7	+
2531	+	117.8	+	158.5	+	+ 40.7	+

(ม.ค. - ส.ค.)

ที่มา : กรมศุลกากร

* เฉพาะพ.ศ. 2530 - 2531 ระยะเวลาตั้งแต่เดือน มกราคม ถึงเดือนสิงหาคม

จะเห็นว่าจากพ.ศ. 2526 เป็นต้นมาดุลย์การค้าของประเทศไทย ได้เปรียบดุลย์การค้าจากประเทศอินเดีย แต่แนวโน้มการได้เปรียบดุลย์การค้านี้ไม่ชัดเจนเท่าที่แน่นอน จะเห็นว่าประเทศไทยได้เปรียบดุลย์การค้าเพียงสองปีเท่านั้น และกลับขาดดุลย์อีกเช่นเดิม

อย่างไรก็ดีสิ่งที่ได้กล่าวมาแล้วว่าสินค้าขาออก และสินค้าขาเข้าระหว่างประเทศไทยกับประเทศอินเดียนั้น จะมีปริมาณมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ตารางที่ 5 ซึ่งแสดงรายการสินค้าที่ไทยส่งออกไปขายยังประเทศอินเดีย และแสดงรายการสินค้าที่ไทยนำเข้ามาจากอินเดีย จะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างของมูลค่าสินค้าที่ส่ง เข้าและส่งออกได้เป็นอย่างดี ดูรายละเอียดจากตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5

แสดงมูลค่าสินค้าระหว่างประเทศไทยและประเทศอินเดีย (พ.ศ. 2526 - 2529)

มูลค่าล้านเหรียญ สหรัฐ

	# 2526	# 2527	# 2528	# 2529	#
1. ปริมาณการค้ารวม	# 129.9	# 132.2	# 104.6	# 105.9	#
2. ส่งออกไปอินเดีย	# 67.7	# 85.3	# 70.2	# 51.7	#
3. นำเข้าจากอินเดีย	# 62.2	# 36.9	# 34.4	# 54.2	#
4. อุลการค่า	# + 5.5	# +48.4	# +35.8	# -2.5	#
	#	#	#	#	#
5. สินค้าที่ไทยส่งออกไปยังอินเดียที่สำคัญ					
1. น้ำตาลทรายขาว	# -	# -	# 13.3	# 10.7	#
2. ถั่วต่างๆ	# 9.6	# 9.0	# 35.4	# 9.9	#
3. ยางพารา	# 6.0	# 3.8	# 2.2	# 8.1	#
4. เยื่อไม้หาคกระดาก	# -	# -	# -	# 3.9	#
5. น้ำตาลทรายดิบ	# -	# -	# -	# 1.7	#
6. ครั่ง	# 1.4	# 0.7	# 1.6	# 1.4	#
7. โลหะดีบุก	# -	# -	# 3.7	# 1.1	#
8. คาร์บอนแบล็ค	# 0.2	# 0.2	# 0.6	# 1.0	#
9. โลหะสังกะสี	# -	# -	# 2.3	# 0.7	#
10. ัญมณี	# 0.2	# 0.8	# 0.5	# 0.6	#
11. ข้าว	# 43.5	# 57.9	# 0.1	# 0.2	#
	# 2526	# 2527	# 2528	# 2529	#
12. เส้นใยสิ่งทอและผ้าผืน	# 1.4	# 2.5	# 0.9	# -	#
13. พลุออาร์ท	# 1.5	# 1.2	# 0.1	# -	#
	#	#	#	#	#
รวม	# 63.8	# 76.1	# 60.7	# 39.3	#
คิดเป็นร้อยละของการส่งออกไป	#	#	#	#	#
อินเดียทั้งหมด	# 94.2	# 89.2	# 86.5	# 76.0	#
	#	#	#	#	#
6. สินค้าที่ไทยนำเข้าจากอินเดียที่สำคัญ					
1. ัญมณี	# 26.8	# 19.9	# 18.0	# 32.9	#
2. เครื่องจักรกลและอุปกรณ์	# 4.2	# 3.7	# 2.9	# 5.6	#

3. ผ้ายก	#	11.8	#	1.1	#	1.1	#	2.6	#
4. สัตว์แช่แข็ง	#	-	#	-	#	0.2	#	2.5	#
5. อินทรี เคมี	#	0.1	#	0.5	#	1.3	#	2.4	#
6. สีย้อมสังเคราะห์	#	3.1	#	2.3	#	2.1	#	2.1	#
7. เหล็กและเหล็กกล้า	#	5.0	#	1.0	#	1.3	#	1.6	#
8. ส่วนประกอบรถจักรยาน	#	1.7	#	1.1	#	1.1	#	1.3	#
9. กากแก้วเหลือง	#	0.7	#	0.9	#	0.2	#	0.2	#
รวม	#	53.4	#	30.5	#	27.8	#	48.5	#
คิดเป็นร้อยละของการนำเข้า	#		#		#		#		#
จากอินเดียทั้งหมด	#	85.0	#	82.7	#	80.8	#	89.5	#

ที่มา : สถิติกรมศุลกากร

พ.ศ. 2529 สถิติเบื้องต้นกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์

จากตารางที่ 5 จะเห็นมูลค่าสินค้าสำคัญที่ส่งออกไปยังประเทศอินเดียว่าเป็นมูลค่าที่มั่นคงที่ บางรายการไม่ได้ส่งออกเลยติดกันถึง 3 ปี คือ เชื้อกระดาษ และน้ำตาลทรายดิบ ส่วนสินค้าสำคัญมากคือข้าวที่นั่นก็หารายได้ไม่คงที่ ขึ้นอยู่กับความต้องการของอินเดียเป็นหลัก หากอินเดียต้องการมาก มูลค่าการส่งออกก็จะสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว เมื่อเป็นเช่นนี้สินค้าสำคัญที่ประเทศไทยส่งออกไปขายยังประเทศอินเดียได้สม่ำเสมอและเป็นที่ต้องการจริงจึงกลายเป็น กุ้งต่างว และยางพารา ซึ่งมีแนวโน้มว่าจะหารายได้ให้แก่ประเทศไทยได้มากในอนาคต

จากสถิติกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ การค้าระหว่างประเทศไทยกับประเทศอินเดียคิดเทียบเป็นประมาธร้อยละ 0.6 ของมูลค่าการค้ารวมของไทย ซึ่งเมื่อเทียบแล้วจะพบว่าตลาดอินเดียเป็นเพียงตลาดเล็กเท่านั้นสำหรับประเทศไทย และพ่อค้าไทยก็นิยมส่งสินค้าออกไปขายยังประเทศคู่ค้าอื่นที่ไม่ใช่อินเดีย เช่น ตลาดสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และ ตลาดรวมยุโรป

แม้การค้าระหว่างประเทศไทยและประเทศอินเดียจะมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นก็ตาม แต่ก็ยังมีปัญหาและอุปสรรคอยู่มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายจำกัดการนำเข้าที่เข้มงวดของอินเดีย ซึ่งก่อให้เกิดอุปสรรคทางการค้าทั้งด้านภาษีศุลกากร และมีวีซ่าศุลกากร การนำเข้าของอินเดียส่วนใหญ่ดำเนินการโดยองค์กรของรัฐ และปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งคือ โครงสร้างการผลิตของอินเดียคล้ายคลึงกับประเทศไทย สินค้าที่อยู่ในความต้องการของอินเดียส่วนใหญ่ก็จะเป็นสินค้า

อุตสาหกรรมหนัก ซึ่งประเทศไทยไม่ได้เป็นผู้ส่งออก

นอกจากนี้ยังมีปัญหาการขาดข้อมูลการค้าระหว่างประเทศทั้งสอง ทำให้การค้าดำเนินต่อไปได้ยากมาก เพราะแต่ละหน่วยงานของทั้งประเทศไทยและประเทศอินเดียต่างก็ไม่มีตัวเลขที่สมบูรณ์อยู่ในมือ ในอดีตที่ผ่านมา การเก็บรวบรวมตัวเลขให้เป็นหมวดหมู่ใช้เวลานานมาก ข้อมูลตัวเลขการค้าไม่ทันสมัย และมีข้อมูลผิดพลาด

นับตั้งแต่ พ.ศ. 2531 เป็นต้นมา ประเทศอินเดียเริ่มรวบรวมและจัดข้อมูลการค้าเป็นหมวดหมู่รายระบบคอมพิวเตอร์ คาดว่าคงจะทำให้ข้อมูลทางการค้าระหว่างทั้งสองประเทศเป็นไปโดยถูกต้องยิ่งขึ้น

ปัญหาอื่นที่เกิดขึ้นกับทั้งสองประเทศคู่ค้า และยังผลทำให้ประเทศทั้งสองไม่มีการค้าโดยตรงต่อกันมากพอก็คือ พ่อค้าไทยไม่นิยมค้าขายโดยตรงกับอินเดีย เพราะต้องการหลีกเลี่ยงความยุ่งยากต่างจากระบบของอินเดีย ทำให้ต้องค้าผ่านประเทศที่สาม จึงต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มโดยไม่จำเป็น

ปัญหาที่สำคัญอีกปัญหาหนึ่งในการค้ากับประเทศอินเดียก็คืออินเดียมักจะต้องชำระค่าสินค้าเป็นเงินสกุลรูปี ซึ่งพ่อค้าไทยไม่เอายากรีบ ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการที่อินเดียไม่สนับสนุนให้มีการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศมากเท่าที่ควร สินค้าต่าง ๆ ที่ขายในประเทศอินเดียนั้นส่วนใหญ่นั้นเป็นสินค้าที่อินเดียผลิตขึ้นเองทั้งสิ้น ไม่เว้นแม้แต่สินค้าอุตสาหกรรมหนักต่าง ๆ

ด้วยปัญหาต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาแล้วนี้เองที่ทำให้การค้าของประเทศไทยและประเทศอินเดียไม่เจริญรุ่งเรืองอย่างที่ควร ทั้งว่าที่อินเดียมีสัญญาเป็นประเทศคู่ค้ากับประเทศไทยอยู่ และอินเดียก็ผลิตสินค้าอุตสาหกรรมมาได้หลายชนิด หากนำเข้ามายาวยอมให้ราคาถูกกว่าที่ไทยจะสั่งซื้อจากที่อื่น แต่ก็ไม่มีผู้ใดสนใจจะซื้อสินค้าจากอินเดีย อีกประการหนึ่ง จากการที่ไม่มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดเท่าที่ควร ทำให้ขาดความรู้ ความเข้าใจซึ่งกันและกัน ส่งผลต่อการค้าระหว่างกันด้วย

ปัญหาที่กระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศอินเดีย อีกปัญหาหนึ่งก็คือ การที่ประเทศอินเดียเป็นประเทศที่มีจำนวนประชากรมาก มีอัตราการว่างงานสูง อัตราค่าจ้างอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำมาก ทำให้ชาวอินเดียที่เกินที่ที่จะออกเดินทางจากประเทศไปหางานทำในต่างแดน ปัญหาเศรษฐกิจของอินเดียในขณะนี้มากกระทบกับผลประโยชน์ของประเทศไทยอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ เนื่องจากมีประชากรอินเดียจำนวนหนึ่งอพยพและลักลอบเข้ามาในประเทศไทยอย่างผิดกฎหมาย และนับวันปัญหานี้จะทวียิ่งขึ้น เนื่องจากมีชาวอินเดียจำนวนหนึ่งที่รับจ้างเดินทางเข้ามาซื้อสินค้าและขนสินค้ากลับไปยังอินเดีย คนเหล่านี้บางคนก็ลักลอบหางานในประเทศไทย ลักลอบหนีเข้าเมือง และหลบหนีการตรวจตราของ

เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง ปัญหานี้แม้จะเป็นปัญหาเศรษฐกิจของอินเดีย แต่ก็สร้างปัญหาที่เป็นผลกระทบต่อความสัมพันธ์กับประเทศไทย และหากมีผู้ลักลอบเข้าเมืองมาก เช่นนี้ ต่อไปคงเกิดปัญหาสังคม และเกิดปัญหาการแย่งโอกาสการทำงานของพลเมืองไทยได้ด้วย

3. ความสัมพันธ์ด้านสังคมและวัฒนธรรม

ประเทศไทยและประเทศอินเดียมีความสัมพันธ์กันมาช้านานตั้งแต่ยุคก่อนคริสตกาลจนกระทั่งถึงปัจจุบัน ความสัมพันธ์ที่ถือว่าแนบแน่นที่สุดก็คือ ความสัมพันธ์ในด้านสังคมและวัฒนธรรม

ความสัมพันธ์ด้านสังคม

จากข้อมูลทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีชี้ให้เห็นว่า ชาวอินเดียเดินทางเข้ามาในดินแดนที่เป็นประเทศไทยปัจจุบันมากกว่า 2,000 ปีแล้ว แม้ในปัจจุบันหลักฐานเรื่องการเดินทางเข้ามาเผยแพร่ศาสนาพุทธของพระเจ้าอโศกและพระเจ้าอัครมะปรมาณพ.ศ. 757 ซึ่งเคยเชื่อกันมาคือ หลักฐานแผ่นดินสลักรูปธรรมจักรและรูปกวางหมอบ ยังคงเป็นที่ถกเถียงกันในหมู่นักโบราณคดี ทำให้หลักฐานนี้ไม่มีน้ำหนักที่เชื่อถือได้

อย่างไรก็ดี ยังมีหลักฐานอื่นที่แสดงให้เห็นว่ามีชาวอินเดียเดินทางเข้ามาในบริเวณเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และนำอารยธรรมและวัฒนธรรมอินเดียเข้ามาเผยแพร่ เชื่อกันว่าผู้ที่นำวัฒนธรรมอินเดียเข้ามาเผยแพร่ในดินแดนแถบนี้คือพ่อค้าที่เดินทางเข้ามาทั้งทางบกและทางน้ำเพื่อมาค้าขาย (สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี กรมพระศรีสวางควัฒนวรณิชนวรัตน์ : 16) และบรรดาพราหมณ์ผู้ได้รับเชิญเข้ามาในราชสำนักเพื่อเสริมสร้างอำนาจทางการเมืองให้แก่ผู้ปกครอง ตามการปกครองระบอบเทวราชา คือให้ความสำคัญแก่ผู้ปกครองเสมอด้วยเทพเจ้า จึงต้องมีพราหมณ์มาทำพระราชพิธีบรมราชาภิเษก ซึ่งเริ่มขึ้นตั้งแต่ครั้งแผ่นดินสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 พระเจ้าอู่ทอง (เฟาพงษ์ สมณิล 2534 : 9) อิทธิพลของพราหมณ์จึงแผ่ขยายออกไปเรื่อยภายใต้ความคุ้มครองของพระมหากษัตริย์ มีหลักฐานว่าในราชสำนักมีพราหมณ์ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาราชการด้านต่าง ๆ คือ พราหมณ์รhetorician ผู้มีหน้าที่หาถ้อยคำเพื่อทำพระราชพิธีต่าง ๆ พราหมณ์jurist เป็นที่ปรึกษาของพระมหากษัตริย์ในด้านขนบธรรมเนียม ประเพณีต่าง ๆ และพราหมณ์physician ผู้มีหน้าที่หาวิธีเกี่ยวกับช้าง และบดเสียดยัญญูร เป็นต้น (เรื่องเดียวกัน, หน้า 5)

แม้ปัจจุบันพราหมณ์ก็ยังได้รับการยกย่องจากบุคคลทั่วไป และยังมีหน้าที่ประกอบพระราชพิธีต่างวาระในราชสำนัก ภัยขึ้นตรงต่อสำนักพระราชวัง มีศาสนสถานสำหรับปฏิบัติกิจสำหรับพระนคร หัวหน้าพราหมณ์คนปัจจุบันคือ พระครูศานันท์มุนี

อย่างไรก็ดี ไม่มีหลักฐานที่บ่งชี้ว่าชาวอินเดียอพยพเข้ามาในประเทศไทยเมื่อใดบ้าง แต่ในวรรณกรรม วัฒนธรรมและความเชื่อที่สืบทอดกันมาตั้งแต่โบราณ รวมถึงภาพยนตร์กรรมฝาผนังที่มีผู้วาดไว้ ทำให้พอจะเห็นร่องรอยของกลุ่มชาวอินเดียที่เข้ามาในประเทศไทยได้บ้าง เช่นจากภาพยนตร์กรรมฝาผนังในสมัยอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น จะพบภาพชาวอินเดียปรากฏอยู่ ภาพของชาวอินเดียที่พบมากที่สุดคือภาพของพราหมณ์ นุ่งผ้าขาว คล้องสายธูรา และไว้ผมมวย นอกจากนี้ยังพบภาพชาวอินเดียที่เป็นคนผิวขาว มีหนวดเครา ใ้พอกผ้า สวมเสื้อแขนยาวที่มีชายเสื้อยาวคลุมคันขา ชาวอินเดียกลุ่มนี้คงเป็นพวกมุสลิมในสมัยราชวงศ์สุโขทัย ยังมีภาพของชาวอินเดียอีกกลุ่มหนึ่งที่ปรากฏให้เห็นบ่อยๆ ในลักษณะของผู้มีผิวขาว มีหนวดเครา สวมหมวกทรงกะลาครอบ และเป็นชาวเรือ ซึ่งคงหมายถึงชาวอินเดียที่เป็นกลาสี (วรรณสารเมืองโบราณ มกราคม-มีนาคม 2534 : 11-18)

แม้แต่ในวรรณคดีสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ก็ยังปรากฏเรื่องราวของชาวอินเดียที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทย คือเรื่องระเด่นลันไดของพระมหามนตรี (ทรัพย์) ซึ่งสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพทรงสันนิษฐานเอาไว้ว่า คงแต่งขึ้นใน " ทานองจดหมายเหตุ เพราะเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริง หากผู้แต่งประสงค์จะจดไว้ให้ชัดขึ้น จึงแก่งแต่งเป็นบทละครสำหรับอ่านกันเล่น " (วรรณกรรมต่างเรื่อง : 1)

เรื่องระเด่นลันไดนี้เป็นเรื่องของชาวฮินดู เข้ามาอาศัยอยู่ใกล้กับวัดพราหมณ์ในกรุงเทพฯ ประกอบอาชีพพวกคือสีซอขอทาน จากหลักฐานในงานวรรณกรรมชั้นนี้บอกให้ทราบว่าตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว มีชาวอินเดียอพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยแล้ว และโบสถ์พราหมณ์ซึ่งเป็นเทวสถานในศาสนาฮินดูก็ได้สร้างขึ้นแล้วเช่นกัน ในจารึกวัดพระเชตุพน ยังพบหลักฐานเกี่ยวกับชาวอินเดียที่เข้ามาในประเทศไทย แต่งเป็นโคลงภาพจารึกไว้ตามผนัง เฉลียงสะกิด ศาลาราย รอบวัดพระเชตุพนฯ โคลงภาพเหล่านี้กล่าวถึงชาวอินเดียเชื้อชาติและศาสนาต่างว (ประชุมจารึกวัดพระเชตุพน : 699) เช่น มีรายละเอียดเกี่ยวกับชาวฮินดู ว่าเป็นชาวอินเดียหนวดเคราคำ สวมใส่เครื่องแต่งกายสวยงาม (เรื่องเดียวกัน , หน้า 705) ชาวเมืองมหาราสที่เรียกว่าแขกจุเหลียง มีอาชีพเป็นคนมรดขาย บริโภคัญญาศิลป์ (เรื่องเดียวกัน , หน้า 702) และยังกล่าวถึงพราหมณ์ว่า เป็นผู้รู้พิธีกรรมต่างว มีความรู้เกี่ยวกับเวทย์มนต์ นุ่งหม้อด้วยผ้าสีขาว ใส่เสื้อครุฑ มีหน้าที่ทำพิธีกรรม สะเคาะเคราะห์

ต่างว (เรื่องเดียวกัน , หน้า 707)

จากหลักฐานต่างวเหล่านี้พอจะบอกให้ทราบว่า ในสมัยอยุธยาและสมัยกรุงรัตนโกสินทร์มีชาวอินเดียเดินทางเข้ามาอยู่ในดินแดนที่เป็นประเทศไทยปัจจุบันแล้ว แม้จะไม่ทราบว่ามาตั้งแต่เมื่อใดก็ตาม ชาวอินเดียที่เข้ามาเหล่านี้ได้เข้ามามีความสัมพันธ์กับบุคคลต่างวในสังคมไทย ตั้งแต่ในราชสำนักจนกระทั่งถึงชาวบ้านธรรมดา

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศอินเดียในสมัยโบราณคงดำเนินต่อไปเรื่อยมา จนกระทั่งประเทศอินเดียตกเป็นอาณานิคมของอังกฤษ นับจากนี้ไป ไม่ถือว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศอินเดียโดยตรง แต่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศเมืองแม่ของอินเดียคือประเทศอังกฤษ

ภายหลังการลงนามในสนธิสัญญาบาวริง ในพ.ศ. 2398 ทำให้ประเทศไทยต้องยกเลิกการศาระบบผูกขาดอย่างที่เคยปฏิบัติกันมาตั้งแต่สมัยโบราณโดยสิ้นเชิง กรุงเทพฯกลายเป็นเมืองที่มีชาวต่างชาติต่างภาษาเดินทางเข้ามาค้าขาย และตั้งหลักแหล่งประกอบอาชีพ ชาวอินเดียก็เป็นชนกลุ่มหนึ่งที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยมากขึ้นในระยยะเวลานั้น เพราะชาวอินเดียเป็นคนในบังคับของอังกฤษ เมื่อไทยทำสัญญากับอังกฤษ ชาวอินเดียจึงมีสิทธิ์ที่จะเดินทางเข้ามา และไม่ต้องอยู่ภายใต้กฎหมายไทย

"...2. คนในบังคับอังกฤษมีเสรีภาพในการศาสนา ได้รับอนุญาตให้ทำการค้า และให้พำนักอยู่ได้เฉพาะในกรุงเทพฯ หรือในท้องถิ่นที่สามารถเดินทางเรือจากกรุงเทพฯ ไปถึงได้ภายใน 24 ชั่วโมง

3. คนในบังคับซึ่งเข้ามาอยู่ในประเทศไทยจะต้องไปจดทะเบียนเป็นหลักฐานที่สถานกงสุลอังกฤษที่กรุงเทพฯ และจะได้รับอนุญาตให้ซื้อที่ดินภายในเขต 4 ไมล์จากกำแพงเมือง " (เศรษฐี ศรี 2527: 5)

ชาวอินเดียในฐานะคนในบังคับอังกฤษจึงเดินทางเข้ามาในประเทศไทยกันมาก ทำให้มีชาวอินเดียกระจายอยู่ตามเมืองสำคัญต่างวในประเทศไทย ชาวอินเดียที่เดินทางเข้ามามีหลายกลุ่ม จำแนกออกได้ตามศาสนา เชื้อชาติ อาชีพและถิ่นที่อยู่เดิม นอกจากกลุ่มที่เดินทางเข้ามาหลังสนธิสัญญาบาวริงนี้แล้ว ภายหลังจากที่อินเดียได้เอกราชจากอังกฤษก็มีชาวอินเดียอพยพเข้ามาอีกกระลอกหนึ่ง และเข้ามาอยู่ตามถิ่นฐานเดิมที่ชาวอินเดียนั้นก่อนได้เข้ามาอยู่แล้ว (Hussain 1982: 53)

านที่นี้จะขอล่าวถึง เฉพาะชาวอินเดียที่อยู่ในกรุงเทพฯ เพราะชุมชน
ไม่เคลื่อนที่ ยังคงพบภาพเช่นนี้อยู่จนกระทั่งปัจจุบัน

ชาวอินเดียที่อพยพเข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯ เหล่านี้ จะอยู่รวมกันเป็นชุมชน
ที่นับถือศาสนาเดียวกัน หากทำได้มักจะทำร่วมกับคนที่อพยพมาจากถิ่นที่อยู่เดิม
เดียวกัน มีการสมาคมภายในกลุ่มของตน และสมาคมกับคนนอกกลุ่มบ้างตามความ
จำเป็น

กลุ่มของชาวอินเดียนี้แยกได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ ตามถิ่นที่อยู่เดิมคือ

1. กลุ่มที่มาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่นมาจากรัฐอุตรประเทศ
(U.P.) รัฐพิหาร ฯลฯ ชาวอินเดียกลุ่มนี้เป็นชาวฮินดูมักจะทำประกอบอาชีพเป็น
ลูกจ้าง ทำงานในบริษัทการค้าของชาวอินเดียหรือชาวอังกฤษ เนื่องจากมีความรู้
ภาษาอังกฤษ จึงมักได้รับหน้าที่เป็นคนกลางในการติดต่อราชการ หรือเป็นคน
ดำเนินการค้า การส่งสินค้าเข้า และส่งสินค้าออก ส่วนคนที่ไม่มีการศึกษาของชน
กลุ่มนี้ มักจะทำประกอบอาชีพคนรับใช้ตามบ้าน ริมถนน ยาม และคนขายหนังสือพิมพ์
(Hussain 1982: 57-58) ถิ่นพำนักของคนกลุ่มนี้คือบริเวณถนนเจริญกรุง

2. กลุ่มที่มาจากภาคใต้ เช่นมาจากรัฐทมิฬนาฑู และรัฐกุจราฐ ฯลฯ
ชาวอินเดียกลุ่มนี้เป็นผู้ที่มีความรู้ แต่มีการศึกษาดี พูด เขียน และอ่านภาษา
อังกฤษได้ดี มักจะทำประกอบอาชีพครู หรือทำงานตามบริษัทห้างร้านต่างๆ บางคน
ที่มีฐานะดีอาจประกอบธุรกิจการค้าส่งออก และธุรกิจการค้าอัญมณี (Ibid.)
นับถือศาสนาฮินดู ถิ่นพำนักของคนกลุ่มนี้อยู่บริเวณ ถนนสีลม ถนนสีพระยา และ
อำเภอบางรัก

3. กลุ่มที่มาจากรัฐเบงกอล ส่วนใหญ่เป็นผู้นับถือศาสนาซิกข์ มักจะ
ประกอบอาชีพค้าผ้า ถิ่นพำนักมักอยู่บริเวณถนนสาเต็ญ และถนนพารุค

นอกจากนั้นยังมีชาวอินเดียที่นับถือศาสนาอิสลาม เข้ามาประกอบอาชีพ
การค้าอัญมณี การส่งเครื่องเทศเข้ามาขาย ทำธุรกิจเครื่องเขียน และธุรกิจ
เกี่ยวกับการส่งเข้าและส่งออก ถิ่นพำนักมักจะทำอยู่ที่ใกล้โรงแรมเรือเรียนเคิล
บางกลุ่มอยู่ที่วัดเกาะ กลุ่มที่มีฐานะดีมักอยู่ที่ถนนราชวงศ์ ตระกูลสำคัญของกลุ่มนี้คือ
นานา สยามวาลา มาริกา ซาลาไบ และมาคธี เป็นต้น

ชาวอินเดียกลุ่มต่างๆที่กล่าวถึงนี้อพยพเข้ามาในประเทศไทย และอาศัย
อยู่สืบต่อกันมา

เป็นที่น่าสังเกตว่าชาวอินเดียที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทยเหล่านี้จะอยู่
แยกกันตามถิ่นที่อยู่เดิม และแยกกันตามศาสนา ทำให้ไม่มีการรวมกลุ่ม แต่ละ
คนอยู่กันอย่างต่างคนต่างอยู่ (Hussain, p.88)

หากแยกตามศาสนา ชาวอินเดียที่นับถือศาสนาฮินดูมีจำนวนมากที่สุด

รองลงไปได้แก่ชาวซิกข์ มุสลิม และผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์

ชาวอินเดียที่เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยเหล่านี้ถือว่าเป็นตัวแทนของชาวอินเดียในประเทศไทย มีทั้งชาวอินเดียที่ร่ำรวย และชาวอินเดียที่ก้ำกึ่งสร้างฐานะ ลักษณะทางสังคมของชาวอินเดียที่อยู่ในประเทศไทยนี้เป็นลักษณะสังคมปิดคือ จะสมาคมอยู่แต่ภายในชุมชนของตน มีร้านค้าของอุปโภคบริโภคที่ชาวอินเดียเป็นเจ้าของอยู่ในชุมชนนั้น มีโรงเรียนสำหรับเด็ก และมีสถานที่ประกอบกิจกรรมทางศาสนา ชาวอินเดียชอบอยู่อย่างเรียบง่ายในสังคม ไม่ชอบหากินให้เด่นดัง เป็นที่สังเกต อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ต้องพิจารณาคาบคู่กันไปกับลักษณะของชาวอินเดียที่แสดงออกมาเหล่านี้คือ ชาวอินเดียมีจำนวนน้อยมากในสังคมไทย เมื่อเทียบกับจำนวนชาวจีน และชาวอินเดียมีการผสมกลมกลืนกับชาวไทยได้น้อยกว่าชาวจีน ทั้งนี้เกิดจากความนิยมที่จะรักษาชนบประเพณีดั้งเดิมไว้ ชาวอินเดียส่วนใหญ่มักจะแต่งงานกับชาวอินเดียด้วยกันเอง มีน้อยมากที่เข้ามาแต่งงานกับชาวไทย

ด้วยเหตุนี้จึงทำให้สังคมระหว่างชาวอินเดียบกับชาวไทยเป็นสังคมที่ยังไม่มีการผสมกลมกลืนกัน แต่ก็ไม่เคยพบว่ามีปัญหาในการอยู่ร่วมกัน คนในรุ่นลูกหลานของชาวอินเดียที่อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยคิดเสมอว่าตนเองคือชาวไทย ไม่เคยคิดว่าตนเองเป็นชาวอินเดีย ประเทศอินเดียเป็นเพียงประเทศหนึ่งที่อยู่ไกลไป แต่ไม่ใช่บ้านเกิดเมืองนอน ประเทศไทยคือประเทศของพวกเขาจริงๆ (Hussain, p. 91)

ความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม

เมื่อมีการติดต่อระหว่างประเทศไทยกับประเทศอินเดียมาตั้งแต่สมัยโบราณ ชาวอินเดียที่เข้ามาติดต่อกับดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เหล่านี้ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มพ่อค้า หรือกลุ่มพราหมณ์ต่างก็นำวัฒนธรรมอินเดียเข้ามาเผยแพร่ ชาวไทยรับวัฒนธรรมอินเดียเหล่านี้มาคิดแปลงให้เข้ากับวิถีความเป็นอยู่แบบไทย และยังคงดำรงอยู่ตราบนานจนกระทั่งทุกวันนี้

ความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมระหว่างประเทศอินเดียกับประเทศไทยอาจจำแนกออกได้เป็น 4 สาขาดังนี้

1. ชนบธรรมนิยมประเพณี ศาสนา และวิถีความเป็นอยู่
2. ภาษาและวรรณกรรม
3. ศิลปกรรม
4. คนตรี

1. ขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา และวิถีความเป็นอยู่

ศาสนาพุทธซึ่งมีต้นกำเนิดมาจากอินเดีย เผยแพร่เข้ามาสู่ดินแดนที่เป็นประเทศไทยปัจจุบัน ประมาณ 1,000 มาแล้ว จนกระทั่งถึงสมัยสุโขทัย พ่อขุนรามคำแหงได้รับศาสนาพุทธ ลัทธิสังกาวงศ์ให้เข้ามาเผยแพร่ในกรุงสุโขทัย

ในรัชกาลพ่อขุนรามคำแหงมหาราช เมื่อพระองค์ทรงทราบว่า มีพระสงฆ์ ฝ่ายสังกาวงศ์มาตั้งสำนักที่นครศรีธรรมราช ส่งสอนพระพุทธรูปศาสนา เป็นที่เลื่อมใสแก่ประชาชนของ เมืองนั้นเป็นอย่างมาก จึงทรงส่งทูตไปนิมนต์พระสงฆ์ขึ้นไปยังกรุงสุโขทัย ดังมีปรากฏในศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงว่า

"... พ่อขุนรามคำแหงกระทำอวยทานแก่มหาเถร
สังฆราชบราหฺมณฺเญเรียนจบปิฎกไตร หลวกกว่าปู่ครูในเมืองนี้ทุกคน
ลูกแต่เมืองนครศรีธรรมราชมา..." (เฟาพงษ์ สมณิล, 3)

ศาสนาพุทธนิกายเถรวาทจึงรุ่งเรืองในประเทศไทยตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา นอกจากชาวไทยจะรับศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติแล้ว ยังรับอิทธิพลจากศาสนาพราหมณ์เข้ามาใช้ในชีวิตประจำวันในด้านกิจกรรมต่าง ๆ อีกด้วย

ชาวไทยขอมรับนับถือเทพเจ้าในศาสนาพราหมณ์หลายองค์ ที่สำคัญคือ พระอิศวร หรือพระศิวะ พระนารายณ์ หรือพระวิษณุ และพระพรหม ที่เรียกว่า ครีมุรติ ตัวอย่างความเชื่อเรื่อง เทพเจ้าสะท้อนให้เห็นในวรรณกรรมไทยหลายเรื่อง เช่น ความเชื่อเรื่องพระนารายณ์ที่มีปรากฏให้เห็นในวรรณคดี เรื่องรามเกียรติ์ และนารายณ์สิบปาง นอกจากนี้ยังมีนับถือเทพเจ้าที่มีความสำคัญรองลงไปอีก เช่น พระคเณศวร เทพเจ้าแห่งความรู้ พระอินทร์ พระกาฬ พระพายุ และพระอัคนี เป็นต้น

การรับอิทธิพลพราหมณ์นี้ทำให้เห็นมากมายในพระราชพิธีต่าง ๆ พระมหากษัตริย์ไทยคือพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกทรงสร้างเทวสถาน และเสาชิงช้าขึ้นเมื่อพ.ศ. 2327 และให้พราหมณ์จากจังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดพัทลุงรับสนองพระบรมราชโองการเป็นพราหมณ์ประจำราชสำนัก เพื่อประกอบพระราชพิธีต่าง ๆ ขึ้นกับกระทรวงวัง (เรื่องเดียวกัน, หน้า 5)

"...พระราชพิธีและพิธีที่สำคัญที่พราหมณ์ปฏิบัติอยู่ในประเทศไทย หอจะรวบรวมมาได้ดังนี้คือ พระราชพิธีชงมงคลจรคพระนังคัลแรกนาขวัญ ทานในเดือน 6 พระราชพิธีครีษัมพวาย ครีบววาย ทานเดือนยี่

ปัจจุบันเลิกทำแล้ว พระราชพิธีบรมราชาภิเษก...พระราชพิธี
 ถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา มาเลิกทำเมื่อเปลี่ยนระบอบการปกครอง
 ในปี พ.ศ. 2475 ส่วนรัฐพิธีสำหรับหน่วยราชการ ก็ได้แก่การบวงสรวง
 การเปิดอนุสาวรีย์บุคคลสำคัญ การวางศิลาฤกษ์อาคารทางราชการ..."
 (เรื่องเดียวกัน, หน้า 5-6)

ในพระราชพิธีสิบสองเดือน พระราชพิธีในพระบาทสมเด็จพระ
 จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จะเห็นได้ว่าพระราชพิธีต่างวานั้นเป็นพิธีที่รับอิทธิพลจาก
 ศาสนาพราหมณ์ทั้งสิ้น

"...เดือนสิบสอง พระราชพิธีจองเปรียง หรือพิธี
 ลอยกระทงของไทยแต่เดิมคือพิธีจุดโคมไฟด้วยไขชื่อพระโคม
 เคี่ยมกฐินบูชาศรีบูรดี...
 เดือนอ้าย พิธีกะตึกैया คือพิธีจุดโคมบูชาต้อนรับพระเป็นเจ้า
 ของพราหมณ์
 เดือนยี่ พระราชพิธีศรีษัณบววย ศรีบววย หรือพิธีรับสังข์
 เดือนสาม พิธีชัญเตาะห์ คือพิธีเผาข้าวเสี่ยงทายอุทิศเคราะห์
 บ้านเมือง
 เดือนสี่ พระราชพิธีสัมพัจฉรฉินท์ หรือพิธีตรุษ
 เดือนห้า พระราชพิธีศรีสังฆยานกาล
 พระราชพิธีคเชนทร์ศวสนาน คือพิธีอาบน้ำช้าง
 และมีาหลวง
 พิธีสงกรานต์
 เดือนหก พระราชพิธีพิชมงคล และพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ
 เดือนเจ็ด พระราชพิธีเคณฑะตั้งช้าง เพื่อเสี่ยงทายอุทิศตา
 บ้านเมือง
 เดือนเก้า พระราชพิธีทิวศาศศร์ คือพิธีขอฝน
 เดือนสิบ พระราชพิธีสารท และการกวานข้าวทิพย์
 เดือนสิบเอ็ด มีการอำมษุขพิธี หรือพิธีแข่งเรือเสี่ยงทายอุทิศชะตา
 ของบ้านเมือง "

(พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว 2511 อ้างถึงใน
 ฝ่าพงษ์ สมณิล 2534: 6-7)

นอกจากนั้นยังมีธรรมเนียมความเชื่อเรื่องการใช้สปรประจำวัน คือ วันจันทร์ ใช้สีเหลือง วันอังคารใช้สีชมพู วันพุธใช้สีเขียว วันพฤหัสบดีใช้สีเหลืองส้ม วันศุกร์ ใช้สีน้ำเงิน วันเสาร์ใช้สีม่วงหรือสีดำ ความเชื่อเหล่านี้มาจากอิทธิพลพราหมณ์ทั้งสิ้น (เรื่องเดียวกัน, หน้า 7)

การยกฐานะของพระเจ้าแผ่นดินให้เป็นพระมหากษัตริย์แบบเทวราชา ก็ได้รับอิทธิพลมาจากศาสนาพราหมณ์ และจำเป็นต้องมีพราหมณ์เป็นผู้ประกอบพระราชพิธีบรมราชาภิเษกด้วย เพราะถือว่าพราหมณ์คือผู้เป็นศูนย์กลางติดต่อระหว่างเทพเจ้ากับมนุษย์

ความเชื่อเรื่องเทวราชานี้เองทำให้เกิดธรรมเนียมห้ามจับต้ององค์พระมหากษัตริย์ ห้ามมองพระมหากษัตริย์ตรงๆ ห้ามพระรถติดกกถึงพื้นดิน จึงต้องมีการหุบศ้วัยหอนจันทร์ ทั้งหมดนี้เกิดจากความเชื่อที่ว่า พระเป็นเจ้ามีรัศมีอันเบ่งปลั่ง และมีความร้อนที่เป็นอันตรายต่อมนุษย์ "... องค์พระมหากษัตริย์ซึ่งทรงอยู่ในฐานะเทวราชาจึงเป็นที่น่าเกรงขามจากความร้อนแรงนี้..." (เรื่องเดียวกัน, หน้า 10)

นอกจากนี้ อิทธิพลจากศาสนาพราหมณ์ก็ทำให้พระมหากษัตริย์ดำรงฐานะสูงส่ง ต่างจากคนธรรมดา ต้องมีคำพูดที่ใช้โดยเฉพาะกับพระองค์ และต้องมีพระราชพิธีโดยเฉพาะสำหรับพระองค์อีกด้วย (ราชละเอียดวิน ศักดิ์สิทธิ์ บราจิมช 2525: 9-19)

ในด้านชีวิตความเป็นอยู่ เห็นได้ชัดในประเพณีการไหว้ การนุ่งผ้าโจงกระเบนซึ่งเหมือนกับการนุ่งผ้ารัดตัวของชาวอินเดีย (Lal, p. 145) การไหว้ครู การจุกฐนุบูชาครู

กฎหมายในสมัยโบราณคือกฎหมายพระธรรมศาสตร์ที่รับมาจากอินเดีย เป็นรากฐาน และที่มาของกฎหมายตราสามดวงของไทย ซึ่งพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชโปรดเกล้าฯ ให้ตรวจชำระและประกาศใช้จากบทพระอัยการเดิม

นอกจากนั้นยังมีตัวอย่าง เรื่องการกินหมาก หมาก พลู ของอินเดีย คล้ายกับหมาก พลูของไทยเช่นกัน คาดว่าอาจเป็นไปได้ว่าหมากพลูซึ่งเป็นของที่ชาวอินเดียชอบเคี้ยวกันมาตั้งแต่โบราณ เมื่อเข้ามาติดต่อค้าขายและเผยแพร่ศาสนาคงจะนำเข้ามา และเป็นเหตุให้ชาวไทยได้ลองเคี้ยวอีกด้วย

รูปถัษคคคนที่วัดพระเชตุพนาก็เป็นหลักฐานที่แสดงว่า รัชศาสตร์ได้เข้ามาแพร่หลายในไทยนานแล้ว นอกจากนี้อินเดียยังได้ชื่อว่าเป็นดินแดนแห่งการทอผ้าเนื้อดีมาตั้งแต่ในอดีต ตั้งแต่สมัยโบราณมาจนถึงปัจจุบันยังมีการสั่งผ้าที่ทออย่างสวยงามมาจากอินเดีย ผ้าที่ปรากฏในวรรณคดีไทยเช่น ผ้าเข้มขาบ

ผ้ากาสิ ผ้าปักทูล่า ผ้าเยียรยับล้วนเป็นผ้าที่ทำอยู่ในอินเดียทั้งสิ้น (เฝ้าพงษ์ สมณิล : 21)

2. ภาษาและวรรณกรรม

เนื่องจากศาสนาพุทธใช้ภาษาบาลีเป็นหลัก ในขณะที่ศาสนาพราหมณ์ที่เราได้รับจากขอมใช้ภาษาสันสกฤตเป็นหลัก ด้วยเหตุนี้ภาษาไทยจึงมีอิทธิพลทั้งภาษาบาลีและสันสกฤตร่วมกันอยู่

ชื่อเมืองหลวงของไทย ไม่ว่าจะเป็น สุโขทัย อโยธยา ธนบุรี หรือ แม้แต่กรุงเทพฯ ล้วนเป็นชื่อที่รับมาจากอิทธิพลอินเดียทั้งสิ้น (Lal 1968: 143) พระนามพระมหากษัตริย์ไทย เช่นพระรามาธิบดี พระรามราชา มหาวชิราวุธ พระเจ้าปราสาททอง ฯลฯ ก็เป็นชื่อที่รับมาจากอิทธิพลอินเดีย (Ibid.)

คำในภาษาไทยหลายคำเป็นคำที่ออกเสียงใกล้เคียงกับคำจากภาษาอินเดีย โดยเฉพาะจากภาษาสันสกฤต ซึ่งได้เข้ามาปะปนในชีวิตประจำวันหลายคำ เช่น กะโหลก ภาษาสันสกฤตออกเสียงกะลาอิ กานพลู ภาษาสันสกฤตออกเสียง กิรามบุญ ตรีบวาย ภาษาสันสกฤตออกเสียงตริบปาโว มาลัย ภาษาสันสกฤตออกเสียงมาไล ยี่ห่วย ภาษาสันสกฤตออกเสียงชรา นาฬิกา ภาษาสันสกฤตออกเสียง นาลิโก เมฆ ภาษาสันสกฤตออกเสียง เมฆัม เป็นต้น (เฝ้าพงษ์ สมณิล, หน้า 17)

วรรณคดีของไทยหลายเรื่องก็เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อทางศาสนาพุทธ และพราหมณ์ เช่นศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ไครภูมิ พระร่วง ลิลิตโองการแช่งน้ำ มหาชาติคำหลวง รามเกียรติ์ ลิลิตนารายณ์สิบปาง มหาภารตมุข พิศนาคะ ฯลฯ (เรื่องเดียวกัน 13-15)

3. ศิลปกรรม

ศิลปกรรมของไทยแขนงต่าง ๆ ล้วนได้รับอิทธิพลความเชื่อทางศาสนาพุทธ และศาสนาพราหมณ์จากอินเดียทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นสถาปัตยกรรม เช่นเจดีย์ทรงระอควา ซึ่งบรรจุอยู่ภายในพระบรมเจดีย์ รับอิทธิพลสถูปที่เมืองสาญจี ที่พระเจ้าอโศกมหาราชทรงสร้าง รูปเทวดา อสูร ครุฑ นาค ซึ่งจำหลักอยู่ตามสถาปัตยกรรมต่าง ๆ ล้วนรับอิทธิพลความเชื่อจากอินเดีย

ปฏิมากรรม คือรูปแบบพระพุทธรูปตามศิลปะสมัยต่าง ๆ เช่นศิลปะทวารวดี ศิลปะศรีวิชัย และศิลปะลพบุรี

4. คนตรี

คนตรีและนาฏศิลป์ของไทยนี้ส่วนหนึ่งรับมาจากอิทธิพลอินเดียด้วยเช่นกัน ท่ารำแม่บทของกรมศิลปากร 68 ท่า ซึ่งมีท่ารำแม่บทเล็กจากเรื่องรามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบหนุมาน 38 ท่ารวมอยู่ด้วยนั้น หลายท่าได้คัดแปลงมาจาก

นาฏศาสตร์ของอินเดีย ทั้งไทยและอินเดียต่างถือว่าพระอิศวรคือ ราชาแห่งการ
รำยรา มาจากคำที่อินเดียยกย่องว่าศิวนาฏราช (เรื่องเดียวกัน, หน้า 20)
ในเรื่องของการดนตรี เครื่องดนตรีไทยหลายชิ้นรับแบบอย่างมา
จากอินเดีย เช่นขลุ่ย ปี่ ปี่ชวา แคร ซอต่าง ๆ (Manickavasagam 1986:
79-133)

จะเห็นว่าชาวไทยรับวัฒนธรรมมาจากอินเดียมาก วัฒนธรรม
และประเพณีต่างๆที่รับมาจากอินเดียนั้น แม้จะนำมาคิดแปลงให้เข้ากับความเป็นอยู่
ของชาวไทย แต่ก็ เป็นประเพณีและวัฒนธรรมที่มีรากฐานมาจากความเชื่อในศาสนา
พุทธและศาสนาพราหมณ์ของอินเดีย ที่สำคัญวัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อ
ต่างๆเหล่านี้ยังคงอยู่ไม่เสื่อมสลายไป แม้ว่าประเทศไทยจะรับวิทยาการและรับ
ความรู้จากตะวันตกมาใช้หลายว่้าน แต่ในด้านวัฒนธรรมยังคงเดิมทุกประการ
เว้นแต่เพียงพระราชพิธีบางอย่างที่เลิกทำแล้วในปัจจุบัน เช่นพระราชพิธีศรีษณ์บวช
หรือพิธีโล้ชิงช้า

อิทธิพลจากศาสนาพราหมณ์ยังคงดำรงอยู่คู่กับชีวิตประจำวันของคนไทย
ตั้งแต่ประเพณีการเกิด igitjuk แต่งงาน ไปจนถึงประเพณีการทาศพส่วนนาคคิมา
จากอินเดียทั้งสิ้นจึงควรที่ชาวไทยและชาวอินเดียจะมีความรู้สึกอันดีต่อกัน
เนื่องจากมีชนบประเพณีที่คล้ายคลึงกันเป็นเครื่อง เชื่อมโยงสายสัมพันธ์

ประเทศไทยและประเทศไทยคงยัง เห็นความสำคัญของความสัมพันธ์
ทางสังคมและวัฒนธรรมอยู่มาก ทั้งสองฝ่ายจึงพยายามรักษาสายสัมพันธ์ด้านนี้
เอาไว้ เห็นได้จากกรณีที่ผู้บริหารบาลไทยคือ พลเอก เบรม ติณสุลานนท์ กล่าวถึง
ความสัมพันธ์ด้านวัฒนธรรมแก่นายราชิจ คานธี เมื่อคราวที่นายราชิจ มาเยือน
ประเทศไทย ครั้งแรกที่กล่าวไปแล้วข้างต้น และในการคัดเลือกเอกอัครราชทูตไป
ดำรงตำแหน่ง ณ ประเทศอินเดีย จะเลือกแต่เอกอัครราชทูตผู้มีความรู้
ความสามารถสูงทั้งสิ้น อย่างน้อยก็ เพื่อจะได้รักษาความสัมพันธ์ด้านนี้เอาไว้
ควบคู่กับความสัมพันธ์ด้านอื่นๆด้วย

ด้านประเทศไทย รัฐบาลอินเดียมีนโยบายรักษาและสานสัมพันธ์ด้าน
สังคมและวัฒนธรรม ด้วยการให้ทุนการศึกษาแก่นักศึกษาจากประเทศไทยไปเรียน
ในสาขาวิชาต่างๆ ณ มหาวิทยาลัยในประเทศอินเดีย ทุนการศึกษาที่ให้เหล่านี้
เป็นทุนแบบให้เปล่า ไม่ต้องขอคืนแต่อย่างใด (อรุณ เจตศิษฐ์, สัมภาษณ์)

ปีหนึ่งๆ ประเทศไทยมอบทุนการศึกษาให้นักศึกษาชาวไทยหลายทุน
บางทุนเป็นการให้ฝ่ายเดียว บางทุนเป็นการแลกเปลี่ยนนักศึกษาทั้ง สองฝ่าย
ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. ทุนแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม (Government of India General

Cultural Scholarship) จำนวนปีละ 10 ทู่น ให้นักศึกษาได้ตั้งแต่วระดับปริญญาตรีถึงปริญญาเอก สถานทูตอินเดียจะเป็นผู้จัดทำมีการสอบทุกปี เพื่อคัดเลือกผู้เหมาะสมมาไปเรียนในสาขาวิชาใดก็ได้ ตามแต่ผู้ขอทุนจะเลือก และจะเรียนที่ใดก็ได้ในประเศอินเดีย

2. ทุนแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมอินโด-ไทย (Indo-Thai Cultural Scholarship) จำนวนปีละ 4 ทู่น ทุนนี้ให้เฉพาะบุคคลผู้เป็นครู หรืออาจารย์ โดยประเศอินเดียมอบผ่านกระทรวงศึกษาธิการ

3. ทุนความร่วมมือด้านเทคนิคและเศรษฐกิจ (Indian Technical and Economic Cooperation) จำนวนปีละ 10 ทู่น ทุนนี้เป็นทุนแลกเปลี่ยนระหว่างประเศไทยกับประเศอินเดีย โดยรัฐบาลอินเดียร่วมกับกรมวิเทศสหการ เป็นผู้คัดเลือกส่งบุคคลไปอบรม

4. ทุนโคลัมโบ (Colombo) เป็นทุนอบรม จำนวนปีละ 4 ทู่น เป็นทุนแลกเปลี่ยน จัดร่วมกับกรมวิเทศสหการเช่นกัน

5. ทุนเรียนภาษาฮินดี (Hindi Study) จำนวนปีละ 1 ทู่น โดยกระทรวงพัฒนาบุคลากรของอินเดียเป็นผู้มอบให้

และในปีนี้ (พ.ศ. 2535) มีทุนเพิ่มขึ้นอีก 1 ทู่น คือ ทุนยาวทะเลาลเนห์รู (Jawaharlal Nehru Scholarship) (อรุณ เดคตีย์, สัมภาษณ์)

จะเห็นได้ว่าแต่ละปีประเศอินเดียมอบทุนการศึกษาให้แก่นักศึกษา และนักเรียนไทยอย่างมาก ผู้ที่สนใจขอทุนไปศึกษาต่อยังประเศอินเดียมีทั้งบุคคลธรรมดา และพระ

นอกจากนี้ นักเรียนทุนการศึกษาของอินเดียแล้ว นักเรียนไทยที่ไปศึกษาต่อ ณ ประเศอินเดียจำนวนหนึ่ง เป็นนักเรียนที่เดินทางไปโดยทุนส่วนตัว จากหลักฐานกองจดหมายเหตุแห่งชาติพบว่า ระหว่างพ.ศ. 2507 - 2514 มีนักเรียนไทยไปเรียนต่อที่อินเดีย ส่วนมากไปศึกษาในเมืองกัลกัตตา

"... นักศึกษาไทยเหล่านี้เคยเป็นผู้ที่ไม่ค่อยตั้งใจศึกษาเล่าเรียนมาตั้งแต่ศึกษาอยู่ในประเศไทย และเป็นผู้ที่สอบเข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยในประเศไทยไม่ได้ ผู้ปกครองเห็นว่าหากขึ้นให้อยู่ในประเศไทยโดยไม่ได้ศึกษาต่ออนาคตก็จะเสียไป จึงได้จัดส่งไปศึกษาในประเศอินเดีย เพราะมีมหาวิทยาลัยที่จะเข้าศึกษาต่อหลายแห่ง แทบเกือบทุกรัฐ ค่าใช้จ่ายก็ไม่แพงนัก ทั้งค่าโดยสารเครื่องบินไปศึกษาก็ถูก..." (กช.กต.43/27/154) (เน้นโดยผู้ทรวินิจฉัย)

ก่อนที่อินเดียจะได้รับเอกราชก็มีความร่วมมือด้านการศึกษา มีการส่ง
นักเรียนไทยไปเรียนการป่าไม้ และวิชาสัตวแพทย์ที่อินเดีย คือ

"...มีการส่งนักเรียนกรมป่าไม้ไทย ไปเรียนวิชาที่เมืองอินเดีย
(พ.ศ.2446-2450)" (กจช. กค.43.27/1-2)

"...จะส่งนักเรียนไปเรียนการป่าไม้ที่อินเดีย คือนายเพ็งกับนายจต
(พ.ศ.2451 - 2452)" (กจช.กค.43.27/3)

"...ส่งนายสุน นายหุ่น นายประนอ ไปเรียนวิชาป่าไม้ ณ เคนดุน
(Dera Dun) (พ.ศ.2454-2455)" (กจช. กค.43.25/5)

"...นายเคียงชัน คันสงวนนักเรียนทุนรัฐบาลศึกษาอยู่ ณ ประเทศอินเดีย
วิชาสัตวแพทย์ (พ.ศ.2472-2482)" (กจช. กค.43.27/8)

จากการสัมภาษณ์นายวาจกร ชื่อนายมังกร รัสทองคำ ประจำคณะ 2
ซึ่งเป็นญาติของ พระสุเมธาธิบดี อธิบดีสงฆ์วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์
พบว่า

"...พระที่สำเร็จการศึกษาชั้นปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยสงฆ์
ทั้งสองแห่งคือ มหามกุฎราชวิทยาลัย และมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
นิยมไปศึกษาต่อ ณ ประเทศอินเดีย ทั้งนี้เพราะที่ประเทศอินเดีย
ค่าเล่าเรียนถูก การรับเข้าศึกษาต่อก็ทำได้ง่ายกว่าวอบเข้า
มหาวิทยาลัยในประเทศไทย พระบางรูปไปอาศัยขอทุนก.พ.
บ้างก็ขอทุนจากสถานทูตอินเดีย และมีบ้างที่ไปอาศัยทุนส่วนตัว..."
(มังกร รัสทองคำ, สัมภาษณ์)

นายมังกรยังให้ความเห็นต่อไปอีกด้วยว่า แต่ละรัฐในอินเดียแม้จะมี
ระบบการศึกษาที่คล้ายคลึงกัน แต่แตกต่างกันที่สภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศ
ของแต่ละรัฐ รวมทั้งความเจริญของแต่ละรัฐก็ยังไม่เท่ากัน หากไปเรียนแถบ
รัฐอุตรประเทศ และพาราณสี ย่อมจะต้องประสบความลำบากกว่าที่เลือก
ไปเรียนที่เมืองปูนา บอมเบย์ ปัญหาสำหรับผู้ไปเรียนกลับมาก็คือ หากเข้า
รับราชการ แม้จะจบปริญญาโทบัณฑิต ก็จะได้รับเงินเดือนต่ำกว่าผู้ที่จบมหาบัณฑิต
จากประเทศอื่น กล่าวคือได้รับเงินเดือนสูงกว่าผู้ที่จบการศึกษาชั้นปริญญาตรี
ในประเทศไทยไม่มากนัก แต่ปัญหานี้ไม่เกิดหากไปทำงานในภาคเอกชน (มังกร

วิสุทธิวงศ์, สัมภาษณ์)

จากสถิติของผู้ดูแลนักเรียนไทยในประเทศอินเดียพบว่าตั้งแต่พ.ศ. 2526 เป็นต้นมาถึง พ.ศ. 2532 มีนักเรียนทุนส่วนตัวที่จบการศึกษาดังนี้

"... สถิติกักเรียนทุนส่วนตัวที่เดินทางมาศึกษา ณ ประเทศอินเดีย

<u>ปี พ.ศ.</u>	<u>จำนวนคน</u>
2526	191
2527	119
2528	199
2529	210
2530	163
2531	172
2532	155

สถิติกักเรียนทุนส่วนตัวที่สำเร็จการศึกษาจากประเทศอินเดีย

<u>ปี พ.ศ.</u>	<u>จำนวนคน</u>
2526	26
2527	23
2528	15
2529	32
2530	27 "

(สถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงนิวเดลี 2532 : 73)

จากหลักฐานเดียวกันนี้ชี้ให้เห็นว่านักเรียนไทยนิยมมาเรียนที่เมืองเดลีมากที่สุด คงเนื่องจากเป็นเมืองศูนย์กลางแห่งความเจริญ และอยู่ใกล้เมืองหลวงคือเมืองนิวเดลี รองลงมาได้แก่เมืองปูนา เมืองจันคิการ์ และมีสุริ วิชาที่นักเรียนไทยนิยมศึกษาส่วนใหญ่เป็นวิชาทางด้านสังคมศาสตร์ ได้แก่รัฐศาสตร์ การบริหาร ภาษาศาสตร์ บริชญา การศึกษา และมีส่วนน้อยที่ศึกษาวิชาแพทย์ (เรื่องเดียวกัน, หน้า 74)

ความสัมพันธ์ทางด้านวัฒนธรรมนี้ยังสามารถเห็นได้ชัดจากกรณีการสร้างวัดไทยพุทธคยา ที่คาบลคยา เมืองพาราณสี ความคิดเรื่องการสร้างวัดไทยในต่างแดนนี้เกิดขึ้นเมื่อครั้งฉลอง 25 พุทธศตวรรษ คือพ.ศ. 2500 ขาวพระลาลเนห์รุ ส่งสาสน์เชิญรัฐบาลของประเทศต่างๆที่นับถือพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติมาสร้างวัดที่คาบลนี้ เพราะเป็นคาบลที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ (อรุณ เจตศิษย์, สัมภาษณ์)

รัฐบาลไทยสมัยนั้นคือ รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้อนุมัติให้สร้างวัดไทยพุทธคยา วัตถุประสงค์สร้างเลียนแบบวัดเบญจมบพิตร เป็นวัดไทยวัดแรกที่สร้างนอกประเทศไทย และเป็นตัวแทนของชาวไทยอยู่ที่ประเทศอินเดีย ปัจจุบันนอกจากจะเป็นที่ประกอบพิธีสงฆ์แล้ว วัดนี้ยังเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทั้งของชาวไทยและชาวต่างประเทศที่เดินทางมาชมสถานที่ศรีสุริยวงศ์ด้วย นอกจากนี้ยังมีวัดไทยในประเทศอินเดียอีก 3 วัด สร้างหลังจากวัดไทยพุทธคยา

การที่ชาวไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ และการที่ประเทศอินเดียเป็นถิ่นกำเนิดของพุทธศาสนาตัวเอง เป็นแรงจูงใจให้ชาวไทยเดินทางไปชมสังเวชนียสถานคือสถานที่ศรีสุริยวงศ์ แสวงบุญมเตศนา และบริณพยานที่ประเทศอินเดียกันปีละมาก ชาวอินเดียได้พบเห็นชาวไทยในฐานะนักท่องเที่ยว และนักศึกษา ในขณะที่ชาวอินเดียที่เดินทางมาทำงานในประเทศไทยนั้นเข้ามาในลักษณะผู้ประกอบการ ทั้งที่มีฐานะร่ำรวย และยากจน ดังนั้นทัศนคติต่อกันนักท่องเที่ยว นักเรียน นักศึกษา กับผู้เข้ามาทำงานทำในประเทศไทยจึงย่อมแตกต่างกัน และส่งผลให้คนในประเทศที่ทั้งสองฝ่ายไปถึง เกิดความรู้สึกที่แตกต่างกันด้วย

อย่างไรก็ดีสิ่งที่ชาวไทยและรัฐบาลไทยควรระลึกก็คือประเทศอินเดียเป็นประเทศใหญ่ มีทรัพยากรมาก มีประชากรมาก แม้จะมีประชากรที่ยากจน ไร้คุณภาพอยู่บ้าง ก็ไม่ได้หมายความว่าทุกคนในประเทศอินเดียจะเป็นเช่นนั้น จึงควรที่จะส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีในด้านสังคมและวัฒนธรรมให้มีอยู่ต่อไป เพื่อที่จะได้เป็นสายสัมพันธ์เชื่อมโยงให้ความสัมพันธ์ด้านการเมืองและด้านเศรษฐกิจดีขึ้นต่อไปในอนาคต